der werlt en die edelinge hē te becomerē mit leringe der grotter kunſte. En grote eerlike geleerde mānē plage hier voermaels voel diſcipulē te hebbē om hem die kunſten te lere.

Hoe he ſijn ſchoel auergaf. xxi cap

Vorts dan na ſo het Auguſtinus die ſchoel altemael achter en naem dit voer ſijn onſcholt. en dat was oec waerlick alſoe. Ende ſchreef de van meilanen dat hi alſo grote bangicheit in ſijnre borſt hedde. dat hi hē niet genoech geweſē en kunde. en ſijn ſtēme niet genoech verheffen en kunde. ſoe dat ſij hē om ene anderen meiſter verſiē ſolde. En dit ſchrift hi oec apelic in libri cōfeſſionū. wo dat ſijn hert van grote rouwe perſſe en pine en druck ſwaerlic was belaſt van rechte leetweſē ſijnre ſonde. en dwalingē. en alte duc ſeer ſwaerlic moeſt ūſuchtē. ſo dat he ſijn ſtēme van alſulker ſwaermodicheit niet en konde ūheffē. En want hi alſo groten ūnoemde wiſe meiſt was in rethorica des hadde hi oec te meer anuallens van diſcipulē. En als voerſeit is ſoe warē die kunſtē hier voermaels ſeer wert. dat ſe niemāt en plach te lere dan die grote lude en edelinge. Inde ii ſte boeke ſijnre biecht bat he onſe lieue herē en ſeide. wat dat hy guets geleert hadde dat he dat dienē mochte in deſē navolgendē woerdē. en ſeide innichlickē aldus. O god licht mijns hertē. broet mijs monts. innewendich in mijnre ſiele ſterckma

ſchoel auergaf

kende dē schoet mijnre herten en̄ gedachten. O heer v̄hoert mijn bede op dat mijn siele niet en ontbreke ond̄ dijnre disciplinē. En̄ dat ic oec niet en ontbreke te bekēn dijn ontfermherticheit mit welkē dat ghy my verloest hebt van allen quadē werkē. Op dattu my suet werdest bauē al mijn verleidinge die ic volgde. En̄ dat ic di alre starchste minnen moet ende ombeuaet dijn hant mit alle mijnē vonhertelicheide. En̄ my v̄loest hebt van allen temptaciē tot inden ende toe. Dich du bist mijn heer mijn kōninck. Ic biddi soe wat dat ic orberlixt geleert heb van mijnre kintscheit hent tot nu toe dattet di dienē moet. En̄ so wat dat ic schriue of spreke of lese en̄ telle dat moet dy altemael dienen. Want heue hē alsic ydel dingē leerde soe ghaefstu my disciplijn en̄ du hebst my oec die sonde der genuechtē vergeuē. inde idelheidē. mer ic heb voel saliger nutte woerden daer in geleert. Mer wee di vloet der menschelikker sedē wie sal dy wederstaē mogē. Hoe lange en salstu niet v̄droeget werdē. Hoe lange saltu eua kinderē wentelē in deser anxtelikker zee. Die also groet is dat se oec nauwe ouer en gaen die opten holt geclōmen sijn. O heer men en geet niet van dy mit voetē of mit spacien der stedē. Ofte alsoe en geet men oec niet tot dy. Of oec die iongste soen en socht perde noch waekē. noch oec en vloech van dy mit sienlikē vlogelē

Daer he inde vreemdē lande leefde en̄ v̾teerde al syn guet ontēlike die du hē derwerts gaende mede gauest. Gy waert hē een suet vad̾ doe gyt hē gaeft. mer gy waert hē een alte veel sueter doe hi arme en̄ behoeuende weder totty quam. O heer in alle onsuueren duistere begertē soe geet men van dy. Hier danct hi oec onsen lieuē herē groetelick dat hi hē also gudertierlick geropen heuet en̄ also mynlickē ontfangē. Do hi dat guede deel synre substanciē. als die gauē synre claerre subtylre v̾stentenisse Also inde auer speel der ongelouē en̄ quader begerten toe gebracht hadde.

Wo dat hē syn moder gelaefdē ter echt te geuē. xxij

Sine eersame goddienstige moder plach hē te lauē in synre dwalinge. Wanneer dat hi een kerstē man weer soe wolde sy hē eerliken bestaedē totter echtschap. dat se oec inde begynne synre bekieringe besorchden te doen. En̄ die vriende tot beide sydē quamē by een en̄ sekerdē hē een alte eerlicken bequemē Jonferkē. En̄ want se na der lants manierē noch twe iare te ionck was so solde he der tyt verwachte. En̄ syn vrindyne. die he in synre dwalinge hadde die moest he oec na dē sede van den lande van hē en wech doen. En̄ scheidē van oer mit alte groter verwynninge syns selfs. Dat hi oec belydē alst inde merdē boeke synre biech ten steet. dat he dochte dat se dat bloets synes hertē mede uttoech doe se van hē scheide. En se gelaeft den hē en onse lieue heren te voerē. nimmermeer andere man te bekenē en se toech weder te lande. Nv plach Augustynus synre goddienstigher moder te biddē. dat se van god bede dat hyt oer wolde vertoenē woe syn staet inder echtschap solde wesē. en woe hi he daer toe schicken solde. om dat he bekendē en wael woste. wat dat se onse lieue herē te biddē plach dat hi oer dat vertoende. En se plach dat oec om synre beden truwelickē te doen. Mer se seide hē dat se van deser sackē niet sekers en konde vernemē. en dat en was niet vreemde. want daer en solde niet sekers an wesē. Want hi cortelick daer na alle dinge versmaen solde en te gronde achterlatē dat god niet en weer. En syn kint. Adeodatus dat he in synre ioeget gewonnē had dat bleef by synre moder sante Monica. dat syt tot alle doechdē hielt daer oec self wael toe geschict was. En et naem wonderlikē seer wael toe in alre konstē en leringen.

Woe dat he na syne bekieringe tonaem in sinē gudē opsat dat xxiij cap̄

Hier na vorderden Augustynus alle dage meer en meer inder gelouē xpi. Mer te mael seer street he mit hē seluē die olde gewoenten te latē en die nye ridderschap der mynnen godes starclickē en manlicken an te gryppē. Wat he was seer seker in allen puntē der kerstelicker geloue. En hier af vertelt he inde seuenden boeke synre bichten.

Daer hi alte begerlick en mynlick tot onsē here sprict in desē woerden. O suete here dijn gedeckenisse was in my en in geenwerwijs en twiuelde ick du en waerst die gene daer ic altemael an hangē solde. Mer ic en was noch die gene niet die di anhangē mocht. want dit licham dat gebreechlick is beswaert die siel. Ēn noch behiet he voert indē achtē boeke ēn seget. O mijn god ic auerdenke in werkē der danckbaerheit. ende bekie dijn grote werkē tot my werts. O suete here alle mijn crachtē die moetē auer stortet werdē mit dijnre mynnen ēn moetē segē. O heer wie is dijns gelijck. du hebst mijn bande geschoert en ic sal di offeren die offerhande des laues. Ēn woe dattu die geschoert hebst dat sal ic di danckbaerlickē

v̄talle. ēn alle die gene die dat hoerē moetē seggen. Gebenedijt sy die here god in hemelrijck ēn in ertrijck. groet ēn wonderlikē is syn naē. O heer dijn woerde die inhengē mynen voerhertelicheidē. mer nochtant so wart ic alsyns omberinget mit ydele dingē van di getagen. Ēn van dinē ewigē leuē was ic seker. al en sach ic des niet dan in donckerheidē. ēn als doer enē spiegel. Ēn alle twiuel van dijnre ewiger ongebreechlicheidē was van my genamē. Ēn ic begeerdē starker ende stantaftiger in di te wesen. Mer van mijnen tijtlickē leuē so waggelden alle dingē. Ēn mijn hert was noch toe reynigen vander older heffē. Ēn die wech die die gesontmaker is behaegedē my wael. mer my v̄droet noch doer syn en gicheit te wanderē. En̄ du here insandes in mynen hertē dat ic tot Simplicianum trecken solde. dat my oec guet duchte en̄ ic wolde. als ic om vertelde mijn begerte dat he my dan radē solde een corte en̄ een bequeem manier des leuens. voer ene die in al sulken affectie ontsteken was als ic doe was. Ic sach die geloeuige kerke vol. die een ginck aldus die ander ginck alsoe. En̄ allet dat ic in deser werlt sach of dede dat mishaechden my. en̄ ic was seer lastich in my self. Want nv tehant en ontsteec mijn herte niet enich hope deser tijtliker eren hoecheit. of rijcheit deser tijt die en genuechden my nv niet. vermids dijnre suetecheit en̄ der schoenheit dijns huses. dat ic mynnedē. ~~Want die Apostel paulus die~~

Mer ic wart noch al wat gehaldē mitter genuechtē des wiues. Want die Apostel paulus die echtschap niet en verbiet. en̄ om dat een wart ic becommert mit voel anderre quellinge en̄ verdorreden en̄ verginck inde tijtlikē sorgē. Sekerlick wttē quade wille comt quade lust. en̄ alsmen der quader lusten volget. soe wordet al quader en̄ het wort quade gewoente. En̄ als men der quader ghewoentē niet en wedersteet soe wordet all noet. En̄ mit desē dingen recht als mit henckselen die een in die ander gehangē daer om hietet een ketten. Soe dat my die kettē mit alder dienstelicheit swaerlic gebondē hielt. Mer die nil die mit my nu begonste te wesē daer ic dy temelick in

ſolde oeffenē. O mijn
god daer in wolde ick
dijns gebrucke die een
ſeker warachtelick ge
mechlick heer biſt. mer
die wil en was noch niet
bequeem genoech den
verealdē ſterkē wille
temael te verwynnē.
Aldus warē by my twe
willē. die een alt. die
ander nye. Die een me
ſchelick die ander gees
telick. En deſe twee
ſtredē tegens malcan
derē en warē twidra
chtich tegen eens en ſe
verſtoerdē mijn ſiele.
En alſoe v̄ſtont ict mid
ondervyndē dat ic ge
leſen had inder ſchrift.
Hoe dattet vleiſch ſtryt
tegens de geeſt en die
geeſt tegē dat vleiſch.
Mer mijn v̄olde qua
de gewoentē warē al
te ſeer ſterchic in my
ſtridende. En want ic
quam willende daer
ic nochtant niet weſē
en wolde na dē guden
wille. Ic was noch ver
bondē mitter erdē en
wederſpraet die gue
de ridderſchap godes
te nemē. En ic ontſach
my ontkōmert te wer
dē van mynē hinder
licheidē. Alſo alſet toe
ontſien is becōmert
te weſē mit menichuol
dicheit der dingen.
O here alſo wart ick
mittē laſt deſer werlt
neder gedruct en be
vallē als mit enē ſwa
ren ſlaep. en myn ge
dacht die in di waren.
die warē rechte. Als die
in enē ſuetē ſlape lig
gē en willē hē dan ver
wackerē. mer ſe werdē
nochtant al weder ver
wonnē vand' genuech
licheit des ſueten ſla
pens. En alſtu dan ſue
te heer tot my ſprakes.
Staet op die daer ſla
peſt ſo en was niet die
dy antwordē dan mit

ſlaperigen lauwen woerdē. Als ſiet ic ſal nu opdoen mer wacht noch een wenich. Mer dat nu en̄ dat wenich v͛twoech alte lange. wat die wette der ſunden is die cracht der ghewoentē dat dat gemoede oec onwillens ingetagē wort. en̄ dat daerom wanttet gemoede daer al willens in te glidē plach. Och wie ſal mi onſalige nu v͛loeſſen vandē lichaem dis doets. Dan dijn gracie v͛mids xp̄m ihm̄ onſē heer. O heē ic ſal di oec v͛tellē en̄ bekēn dinē naem hoe dattu mijn hulper en̄ mijn v͛loeſſer my wt toegeſt vandē ſterkē bandē mynre quaderbegeerlicheidē die mi alſo ſterckelic hieldē.

wo dat poncianus tot Auguſtinus quam en̄ ſe to ſaemē ſprakē. xxiiij

HEt geuiel op enē dach dat Auguſtijnus mit Alipiū te ſaemē thuus ſaten. en̄ Nebridium was wtgegaen. Doe quam tot hē poncianus een groet dadich man in des keiſers pallas. En̄ grueten Auguſtijnus ſine groten vrient en̄ ſijnen meedborger wt Affrica. en̄ oec mede om anderē ſackē wille die hi van hē begeerdē. En̄ he ginck daer bi hē beidē ſitten en̄ ſprakē mynlikē te ſaemen. En̄ poncianus wart merkende datter een boeck lach op ter ſpeeltafele daer ſe anſatē. En̄ poncian⁹ naem et boeck en̄ loeket op. en̄ vant daer onuerhoets dē apoſtel paulum. en̄ hi had gemeynt dattet een ander boeck hed gheweeſt

wo dat pōcianus tot Aug͛ quā en̄ ſe tſamē ſprakē xxiiij

Doe lachte ponciaꝰ
Augustynus vrientli
ken an. en̄ sach hē bli
delickē an en̄ hē ver
wonderdē dat hi die
schrift vluchts mede
vant. Dese ponciaꝰ
was een guet geloe
uich man en̄ plach
sich self lange tyt vō
god neder te slaen en̄
ynnichlicke te bidden.
En̄ doe hē Augustinꝰ
geantwort had dat
hi nv ter tyt mitter
schrift nv alre meest
becōmerdē. dat hoer
de hi gerne. En̄ oer
redē was doe voert.
en̄ ponciaen v͛telden
hē van Anthonius dē
mōnick van egipten.
wes naem onder den
knechtē gōdes hoech
lick scheen v͛meerret.
En̄ om dat Augusty
nus en̄ Alipius daer
noch niet van gehoert
en hadde. soe seide hē
poncianus voel daer
van. en̄ hē verwonder
dē dat se daer niet
meer van en wosten.
noch gehoert en haddē.
des verwonderdē hē
self oec. Want die din
gē also corts geschiet
warē. in wonderlikē
waerachtigē mieracu
lē onder den keiser
Constantynus. Daer
na kierdē se oer redē
weder tottē kudde der
cloesterē en̄ den seden
der mōnickē. die sue
telick oerē roeke inga
uē en̄ tottē borstē der
dorre woestenē. En̄
v͛telden hē woe datter
toe meylaen butē der
stat een cloester was
vol gueder broederen.
onder dē guedē hirde
Ambrosius. en̄ daer en
wostē se oec niet af.
En̄ doe poncianus
merctē dat se also erns
telike daer na hoerdē
soe sprac hē vlitelikē
voert en̄ v͛telden hem

woe dat he mit drien gesellē die oec bij dē keiser warē op enē myddach wt gingen spacierē. en̄ v̄selledē hē twe en̄ twe tsamē en̄ gingē wat utten wege. En̄ quamē ouuerhoets in een woninge. dā knechtē godes in woenden arm van geest. dē welken tobehoert dat rijck der hemelē. En̄ se vonden daer een boec daer stē Anthonius leuen in beschreuē stont. En̄ oerte een began dat te lesē en̄ hē began alte seer ī hē self te verwonderen. en̄ wart van bynnē ontstekē. en̄ he dacht syn werltlike ridderschap te latē. en̄ sulkē leuen an te nemē. En̄ hi wart ontfengt in der mynē godes en̄ mit merclike schemten al tornich op hē self te werdē. en̄ he spraeck sinē gesellē an en̄ seide.

Jc biddes di wermerte begerē wi te tidē mit al onsē arbeit en̄ sorgē. om wat sackē tuerē wi ridderschap. mach ons hier van enich meerre haep wesē dan dat wij des keisers vriende in den pallaes syn. Ende wat is daer in dat met gebreecht en is. en̄ vol perikels. en̄ v̊mits desen perikel comt men noch tot veel meerre periculē. En̄ woe lange sal dat dan moegē duerē. mer wil ick nu een vrient godes wesē dat mach ic nu in deser vrē werdē. En̄ hi sach op sinē geselle en̄ seide vrientlick. Jc heb my nu thants afgetagen van desē onnutte dyngē mynē haep. en̄ hebt in my opgesat god toe dienē. En̄ dat gae ick nu an in deser stedē en̄ in deser vrē. en̄ en wildij ~~stu~~ my nu niet volgen so en staet my doch niet wederf. En̄ syn gesellē antworde hē blidelike dat hi alsulcs wercks en̄ leuens en̄ ridderschaps mede deelachtich begerdē te werdē. En̄ poncianus wanderden en̄ ginck met ſine geſelle woert inde anderen kampē. en̄ ſe ſochtē de ſe twe en̄ vondē ſe ind' ſeluer ſtedē. en̄ ſeidē hē dat ſe weder kierē ſoldē ten pallaes weert. want tot thants auent weert. En̄ ſe v̊telde daer oerē opſat. en̄ in wat manieren dat ſe den vertregē haddē. En̄ ſe baden hē. weert dat ſe niet myt hē bluē en woldē. dat ſe hē doch dan niet moielick weſē en ſoldē. Hie verblidē met hē en̄ beualē ſich in oerē gebede en̄ toegen weder om tot ten pallaes. En̄ ſe hadden beide geſekerde bruytte. en̄ als die vernamē van oerē brudegoms ſo helichdē ſe oec gade oer reynicheit.

Wo dat poncianus wed' toe huis toech. xxv cap

NV vertelt Augustijnus int vifte boeck ſijnre biechtē. wat dat deſe redē poncianus in hem wrachtē en̄ ſecht aldus. Mer du O ſuete heer onder deſē woerdē die ic hoerde. ſo pynichſtu en̄ quelleſtu myn herte tot my ſeluē. En̄ af haeleſt en̄ kierſt my van mynē ruggye. Want ic hadde my ſelf achter mynē ruggye geſat. en̄ ick en wolde my ſelf niet aenmerkē. Mer du nameſt my weder om en̄ ſattes my ſelf voer myn angeſicht/ op dat ic ſien ſolde. woe lelick dat ic weer. en̄ woe kunſtich en̄ vuil en̄ beulect vol ſweren. En̄ ic ſach dat en̄ my grúwelde voer my ſelf en̄ ic en konde van my ſeluē niet geulien. All pijndē ic myn anſicht af te kierē van my ſeluē. Ponciaen v̊telde dat hi vertelde. en̄ du ſuete heer ſettes my. my ſeluē in myn anſicht. en̄ alle myn myſmaectheit vaſtelick voer myn ogen.

op dat ic myn quaetheit vindē solde sien en̄ haeten. En̄ woe voel toe meer dat ic dye mynden die also vierighe heete begertē hadden tot dy. en̄ hē self altemael dy gegeuē haddē. Alsoe voel te meer haeten ic my self en̄ versmaden my self. Want het watē nu thants geleden twelf iaer. als van mynē negentien voert dē ic seer verweect wart in vlitichcit en̄ ondervindinge der wysheidē. doe ic dat boeck gelesē had dat hortencius hiet. Doe poncianus syn reden geeindet had. en̄ die sacke daer he om was comē tot my. doe kierdē he weder. En̄ ic kierdē my tot my self mit groter onwerdicheit en̄ mit strenger wreedicheit geiseldē ick myn siel dat se my volgē solde. die hē vlitichdē na di te gaen. Mer se wederstant my en̄ weder spraect. mer se en mocht oer niet ontschuldigen van di te bluē. want alle argumentē en̄ twivelachtige dingē warē te mael verwonnen. en̄ daer was gebleuē een stōme anxtuoldige bevinge. Want myn siel ontsach oer te gaen als voer den doet vandē vloede der older gewoentē benauwet te werdē. En̄ doe kierdē ic my als indē inwendigē stryt myns inwendigē huses den ic sterckelic vermeet had in mynre siele. In die slaepcamer myns hertē. En̄ ic wart altemael gestoert van angesicht en̄ van herten. en̄ angreep Alypium en̄ wtriep mit groter bangicheit. Och wat doen wy. en̄ wat liden wy. en̄ wat ist dat wy gehoert hebbē. die ongeleerdē en̄ simpelen staen op en̄ gripē den hemel. En̄ wi sijn mit al onſen konſtē en̄ levingē als ſonder herte. En̄ ſiet woe wi gewentelt werdē in vleiſch en̄ in bloede totter hellen. Sollen wi ons des ſchamen dat wi ſe nauolgē die ons voer ſyn gegaē. En lates ons niet ſchamen die ſalicheit na te volgē. En̄ die groeteheits en̄ bangicheit toech my weder van Alipiū. En̄ Alipius ſach hē an mit groten verwonderē om der ongewoenlicheit die he an my merctē. En̄ nochtant ſoe was die perſe myns hertē veel druckelikker dan die woerde die ic ſpraeck.

Wo dat hi hem had inden hof xxvj

Bi den huſe daer Auguſtynus in woenden toe meylaen daer was een hof en̄ daer en woēden niemant in dan he mit ſinē geſelſchap. Daer ontwech hē die grote perſſ ſyns hertē van Alipiū. en̄ hi ginc alleen inden hof op dat om niemant hinderen en ſolde. Den bernen dē ſtryt en̄ den groten kyf den he mit hē ſeluē hadde ter tyt toe dat die uitginge daer dat die heer alleen woſte. En̄ hi en ruſtē niet. mer ſalichlikē wart hi ongeſont. en̄ ſterf levende. en̄ was onwetende wat alguedes dat hē god noch cortelic doen wolde. En̄ Alipius volgedē hē vaſt allentelen na. want hē ducht dat he ſwarlic gedruct waſ en̄ en mocht hē niet alleen latē. En̄ ſe gingē alſo veere van dē huſe als ſe mochtē. En̄ Auguſtynus grymedē in den geeſt der onwerdicheit en̄ der bitterre droefheit tegens hem ſeluē. Om dat hyt al dus lange v̄toech ende niet en ginge indē verbonde mittē heer. en̄ in ſynē waelbehaegen daer alle ſijn crachten hē riepen dat he daer toe gaen ſolde. Als hij oec int viſte boeck ſijn te biechtē beliet en̄ ſeit. woe datmē daer niet to comē en mach mit ſcheppē. noch mit waegē vaeren en mach. noch mit genē voeten to gaen en mach. Mer alleen derwerts te comē en is anders niet dan willē weſen. en̄ dat ſterckelick te willē en̄ al geheelic en̄ niet mit haluē wil. Als den wil nv hier nv daer te weyndē en̄ te kierē. als mit een deel op te ſtaen. en̄ mit enē deel al vechtende ned' te vallē. Seker ſecht he inde ſeluē boeck. alſo voel dede ic inder druckelijker bangicheit. Als onderwilē menſchen mit gebondene leden doen willē. mer niet en kūnen want ſe vanden bandē gehindert werdē. Hir is te merken dat ſijn druck en̄ bangicheit her de groet was. En̄ hē was als enē die voel waelbehagens heeft en̄ tot allē enē gudē wil. en̄ ſich noch beraet. welck he van hē allē an nemen wil. Alle die willē ſijn guet. mer nochtant ſtridē ſe mit hē ſelf ter tijt toe dat een guet wil v'tarē wort. Daer dan alle die guede willē tſaemē toe gekiert werdē. En̄ alſo iſt oec ſecht hi als die menſche genuechte heeft inder ewich' hir bauē. Nochtant ſoe wedertreet hē die genuechte der tijtlick' dingē hir benedē. Alſo dat hi noch dat een of dat ander mit gansē wil an en gripet. Daer om wort he vertagen mit ſwaerre moyelich'. En̄ nv beſchuldicht hi hē ſelf voel wreetliker en̄ ſcharper dan hi gewoen was. en̄ wenteldē hē ſelf in ſine bant ter tijt toe dattet we noch ſchoerde daer he noch al in wart gehalde. Eñ hier af ſecht he noch int ſelf boeck voert tot onſē lieue heer. O ſuete heer du twiuoldigeſt die wrede geiſelinge. als der wreſen eñ d' ſcheemtē. op dat ic echter niet weder op en hielt. Eñ dat ſelf dat my noch hielt/in my niet ſterker en worde eñ ſtyuer bunde. Want ick ſeide inwendelick tot my ſelf. Siet nu ſalt weſen eñ mitte woerdē ſo ghinge ic thant. eñ ic ginck altehant. in dat waelbehaegē. eñ ic en ginck niet weder in dē aldeder quader gewoēten. Mer ic ſtont van naeſte eñ v'haelde my. eñ ſo was ic noch een wenich daer. eñ thant en was ic daer dā niet. Eñ aldus was ic waggelende den dode toe ſteruē. eñ den leuē te leuē. Het was een alte cortē tyt dat ic thants anders werden ſolde. Eñ woe dat die tyt naē te was woe dat ſe meer te grūwelinge in my v'wette. Die loegen der loegē. dat ſyn idelheidē der ydelheidē. die wed'hielde my eñ ſe ſtieten my op myn vleiſch. eñ ſeidē tot my al mormerierende ynrunende in myn herte. Salſtu ons nv latē eñ en ſollen wy van deſē ogenblick voertmeer niet mitty weſē. Eñ voertmeer tot in ewicheit to en ſal dy dit eñ dit nimmermeer georloft ſyn. O lieue here dat my doe die idelheidē ryede dat moet in ewicheit dyn grote ontfermhertichheit kiete vander ſielen dyns knechtes. Eñ ic en hoerde daer niet ſeer na. mer al dieflic quamē ſe ſmuerſterende op mynē rugghe. eñ toghē my an dat ic om ſien ſolde. Myn ſterke gewoentē ſeidē my. ſalſtu buten deſen dingē mogē leuē. mer het was al lauwelick. Want my was opgedaen die ſchoen kuiſſche werdicheit der onthaldinge. tottē deel dair myn anſicht togekiert had. Eñ dair ic my ontſach te gaē en ſe was ſonder onthondenheit vroelick ende eerſamelick ſmeikende eñ wtreictē tot my der hande. dat ick comē ſolde eñ met tuuelē om my tontfangē dat ſe my ombeuattē ſolde. Eñ ſpraeck my ingudertierlick dat ic ſolde merkē. woe voel datter werē van ontellikē v'gaderingē. voel guder exempelē. Daer ſach alſo voel Jonger ionferken eñ iongelinge. Jonger weduwen alt eñ ionck. eñ in hē allē ſo regniert die ſuuer kuiſheit. Eñ geens ſyns en is die ſuuer onthaldinge onvruchtbair. Mer ſe is een vruchtbair moder der ſoenē. dats d' blytſchappē. O heē van dy ſerē man. Eñ ſe anlachtē my mit eenre toherdenre troeſtinghe mynlick my beſpottede. Recht of ſe geſacht hedde en v'moegeſtu niet. dat die eñ die v'moegē. en v'moegent' die wt hē ſelf/ en niet bet wt oerē heer oerē god. Die heer god der gadē heuet ōm gegeuē dat ſyt v'moegen wat ſtaeſtu in di ſelf. Want ſo en ſtaeſtu niet werpet di in hē eñ en wilt niet weſē. Eñ hi en ſal hē ſelf niet ontreckē van dy. eñ latē dy vallē. dar om werpt dy ſekerlic in hē eñ hē ſal dy ontfāgen eñ geneſen. Ick ſchaemdē my alte ſeer dat ic noch deſe rumge mormeriringē in my hoerde eñ alſo twiuelachtich hiengh inder ydelheit. Ende noch kierdē ſe weder tot my als of ſe geſeget hedde. Schaeme di tegen dyn onreyn lede die opter erdē ſyn. ſe v̄tellen dy al onreyne gemuechtē. mer niet als die ewe dyns herē godes. Deſe wederſtotende twidracht en was niet dan in my ſelf en̄ tegens my ſelf. Ende Alippius ſat by mynre ſyden en̄ verwachten dat ende vandē ſwarē druckelike verſuchtingē. en̄ inerige bewegingē dair he Auguſtynus in ſach weſē. En̄ een grote ſtorting he van tranē ſtont op in hē recht als een groet onweder. En̄ op dat he den regē der tranē temael wtſtortē mocht mit ſtēmen ende mit woerdē wtbrekē. Doe ſtont he op en̄ ginck en van Alippiū. want die eynicheit was hē bequemer tot ſynre groter bangicheit en̄ der ouervlodicheit der tranen. die he doe alſo auervlodelick wtſtortē. en̄ hy ginck alſo vere van Alippio dat he ſyn tegenwordicheit niet hind'licke en was. En̄ Auguſtynus ſeide doe inners wat doe hi van Alippio gegaen was dat hy wael mercte. dat ſyn ſtemme druckelick en̄ ſwaermoedich was. en̄ lieten dair om alleen van om gaen. en̄ Alippius bleef daer alleen ſittē dair ſe teſamē haddē geſeten en̄ hi verwonderden hem. Wo dat ſtē aug̃ ſtreide ond' dē vigeboē xxvij

Ende Auguſtynus ginck van hem. en̄ ſloech hē ſelue neder onder enen vigeboem. en̄ al dair ſo gaf he ſinen ogen vrien orlof te ſchreiē en̄ geluen der tranen vloiedē ouervlodelick wtter sinē te wrenenē bedructē v̄oetmoedichdē hertē. so dattet onsen heer een ontfētlike sacrificie was. Eñ al dair wtgaf hi oec alte bermelikē stemmē tot onsē heer. In deser manieren wair woerdē. Eñ du O lieue here. hoe lange heē hoe lange saltu toernich wesē op my tottē ende toe. O gude heē en weest niet gedechtich mijnre ald' boesheidē. eñ wt auerulodicheit eñ auerulodigen wee sijns bedructen hertē spraeck he tot onsen here. Och woe lange sal ic seggē morgē morgē. wair om niet nu in deser urē. Wair om en ist niet nu in deser stont een ende alle mijnre vulheit eñ tracheit. Dit eñ deser gelycke spraec hi mit auerulodigē tranē eñ mit bitteren rouwe sijns herten. eñ siet die heer was by dē bedructen. Hi hoerde doe een stemme als oftet van den naestē husē hedde geweest. Tolle lege. Tolle lege. dats. hoert op eñ leset. hoert op eñ leset. Ter stont vā sat he sijn druckelick ansicht een wenich. eñ dacht in hē rustelick. of die kinder in enigē speel alsde te singē plegē. mer ten dacht hē niet dat hyt ye gehoert had. Ende hi bedwanck dē grotē storme der tranē eñ en kunde des anders niet bedudē dan dat tet hē die guetheit godes geboet. dat hi een boeck solde nemē eñ lesen. eñ dat was oec alsoe. Eñ hi stont op eñ ginck haestelikken totter stedē daer hy Alipiū had latē sittē. Want dair had hi dē

Apostelike boec latē liggē. Hi naemt en̄ locket op en̄ las al swigende dat capittel dat sine ogē alre irst beiegendē. en̄ dat was dit. Niet in hauiertinge. of in dronkenschap. Of in byslapinge en̄ in onreinicheit. Niet in twistinge of in haet. Mer antreet den here Ihm xpm. en̄ en wilt niet doen voersienichᵗ des vleisches in beggerlicheide. En̄ doe het hi af en̄ en lass niet meer. want ten was geen noet. En̄ do vloeter stont van sijnre hertē alle duusternisse alre twiuelachticheit. als van dē licht alre sekerheit. gestort in sijnē hertē. En̄ doe hi een teikē of dē vinger int boeck gelacht had loeck hijt toe ende hij was mynlick en̄ gesaet van aensicht van betrouwē der ontfermhertichheit godes die op hē scheen. En̄ hi seit Alipiun sijnen gettrouwen vrient wo dattet mit hē geschiet was. des Alipiū niet en wost. En̄ Alipiū bat Augustijnus dat hi hē die stede wijsen wolde daer hi gelesen hadde. En̄ Alipiun lass voert an vorder datter na volgedē dā Augustijnus gekiert was en̄ dat was dit. Neemt den crancken int geloue mit v. En̄ Augustijnus en wosteˢ niet. dat dat daer na volgedē. Mer Alipio toendent hē. en̄ hi wat oec mit alsulker vermaeninge geuestet in enē sterkē gueden opsat die betemelikē was sinē guden seden. En̄ toeuoegedē hem mit Augustijnus sond' enige twiuelachtige droeuicheit. Woe dat se ingingē tot oerre mod' en̄ v̄teldent oer xxviij

Daer na stonde se toe saemē op mit geesteliker vrolicheit v̄uult. en̄ ginge ut huus totter heliger goddienstiger moder en̄ v̄telden oer alle dingē. woe se bi hē geschiet syn. en̄ se verurout oer in onbegripeliker vrolicheit. Ende se genuechtet en̄ se benedidē den here grotelick mit alle oeren herten. Die oer nu alte voel meer gegeuē had. dan se te biddē plach mit oerē barmelikē suchten. en̄ ouervloedigē tranē die se also duck voir hē wtgestort had. He sach hē mynlick an mit moederliker gonstē. daer se oec niet alleen mod' na dē vleische en was moder natuerē. Mer oec ouernatuerlic na dē geest. Dan sy onanden suuerē reinen man oerre sielē mittē sade voelre tranē salichlikē gewonnē hadde. En̄ alle oer droeuige tranē en̄ stedige v̄suchtinge warē nu omgekiert in onsprekeliker blytschappē. En̄ sach nu volcomelick dat hē mit oer in der seluer regulē stont daer hi oer ouer negē iaer in vertoent was. Niet alleen in volcomenre gelouen. mer dat sy oec sach dat syn herte vandē gotlickē vuer ontfenget was. so dattet hē alle bitter was wat dē god niet en behaechdē. En̄ dat hi oec nu versmadē enich wyf toe hebbē en̄ verdroech oer te mael die sorge vander echtschappen. Daer se alte voel meer genuechten en̄ troest in had. dan sy ymer meer vandē kinderē synre vleisches hed mogē crigen. En̄ van deser tyt voert an als hi self tuget. so en hedde hi willens of wetens een cleyn sonde met ghedaen om een gulden werlt. En dat hi ghedwaelt had en quaem hē niet so seer wt quaitwillicheit. of om te vrijliker te sundigē of om yemant te bedriegen. Mer alleen wt quad' verleidinge sijnre ioeget. en het heuet oec sommige geleerde mannē tot grotē verwonderē gebracht. Dat alsoe cloekē verstandelē man also dwaeldē en dat dat god ōuerhengdē op hē. Dair meister Jordē prior en rectoer fratrū Augustijnū aldus op antwort. Dat hijt dair voer hielt. dattet ons lieue here god dair om op hē ouerhengdē. want hi also grote merighē leerre d' wairheit noch werdē solde. dattet hē dienē solde voert volck te lerē en te waernē. dat he in voel dingē wael besocht was.

wo dat he van meilaē wed' to lande toech. xxix.

Hier na toech he mit sijre goddienstiger mod' en mit Alippio en mit sinē anderen vriendē weder tot sinē lande tot Affrica. Inder gracien des heligē bisscops Ambrosius. en wolde also lange Cathecuminus wesē hent dat he wael geoeffent weer inder heliger schrifturē. En doe he weder to lande gecomen was toech he mit sijnre mod' en mit sinē sonderlingē vriendē en discipulen op sijnre bouwinge butē wtter menichuoldicheit der menschē. En bereidē sijn herte tottē heligē doepsel mit voel vastens en bedens. en he sneet af van hē sommige spise die hē smakelic warē. En schreef dē heli gen bisschop Ambrosius dat hi hē te weten dede wat schrift hē alre orbē liefste weer te lesen van dē boeke der heiliger schrift. daer hi bequemer af mocht werdē alsoe grote gracie tontfangen. en schreef hē oec mede syn olde dwalinge en syn nye begerte. En Ambrosius ontboet hē Ysaiam dē propheet te lesē. En dat he meynt dat hyt daer om dede. want hi een openbaer voerbaetschapper der heiden weer dat sy geropen weren totten geloue des heiligē ewangeliums. En want die irste pass. Primo tempore alleuiata est ꝛc. Also swaer was. soe meindē hi dat alle dat boeck alsoe voert gemeest hedde soe vertoech hyt noch en meyndē he wolde voert lesē als hi noch bet geoeffent weer in der godliker schryft. Niet om dat hys mit allē niet en verstonde. mer hi en kondes noch tot gene geestelike synne gebrengē. Also grotē arbeit dede hi an hē self om geheel rechte puerheit syns lichaems en syns hertē te verigē dattet wonder was. En syn herte brande in hē inder begeerten tot god en die ewighe waerheit toe kennen. alsoe voel alst hē moegelick weer. En want hi wael wost dat onse here gerne is by dē veroetmodichdē tewreuenē hertē so gaf hi hem daer toe mit alle vlyt. En beschreidē syn sondē in self mit alte voel meer en bitterre tranē. Die syn goddienstige moder also lange voer hē beschreit had. en hi en gunde om self geen rust. Hi schreef bucke hi leer de die ongeleerde en̄ begerdē alle menschē te treckē totte guede dat hi nu vercregen had. En̄ in desē tiden leet hi oec alte ſwaer geiſelinge van tant zweer. die alſo bitterliken ſcharp was dat hi niet geſprekē en konde eē woert. En̄ hi nam een tafel en̄ ſchreef daer in dat ſe alle voer hē biddē woldē. En̄ hij viel oec ſelf oetmodelikē op ſijn knien. en̄ alle die anderē mede. en̄ badē gade innichlikē mit groter begertē dat die guedertieren here ſijnre ontfarmē wolde. En̄ altehant vloe die pine van hē. ſoe dat hi verueert wart. want hi des gelijckē in alle ſine leuē niet beſocht en hadde. In deſē tiden maectē hi die bucke ſoliloquior. der twe in een was. Daer men wael eens deels ſijn grote vlitichei in mach merkē. Ende die bucke ſijn ſpreken de recht als twe menschē te ſaemē. Die reden vraget. Auguſtijnus antwort. Want die bucke alſo lange en̄ ſwaer ſijn. ſo wil ic daer ſōmige puntē wt ſchriuē al hier. op dat men ſijn vlitige mericheit daer wt mach v̊nemē. die hi had om die waerheit te ondervindē. Dat begin vā den boeke is aldus.

Van ſinen ſoliloquia.

xxx cap

Hi was betrachtende en̄ omkierende menigerhande dingē mit hem ſelf lange en̄ veel dage ſtedelickē mij ſuekende mij ſelf en̄ mijn guet. En̄ alle wat dat mij te ſchuwē weer. Doe antwordē mij haeſtelick. weer ict weer of een an der van butē des en weet ich niet. Augustinus Dat iſt dat ic nit alte grotē vlite begere te wetē. Die redē ſeget. Sich dattu nu ſo makes dattu wat gevonden hebſt. den du wat betaelſt. op dattu tot anderē dingen tydē moegeſt. Augustynus antwort der reden

Racio is die reden ſoe daen. dat ſchallet dat mittē gedachtē bearbeit en̄ betrachtet allet wael onthalden mach. Augustynus. Dat weet ſwaer toe doen ya v̄mers onmogelick. Die redē. daerom ſalment ſchriuen. Mer wat doetſtu. wat dijn cracht krympt voer den arbeit des ſchriuens. En̄ ſolle deſe dingē gedacht werde. ſo ~~en weet ic niet te mael wat ic doen ſal. Augustynus. Dat is waer~~ ſtuckē ſe preenicheit. Augustinus Dat is waer ſo en weete ic niet te maell wat ic doen ſal. Die redē. bidt om ſalicht en̄ om hulpe waer by dattu tot dinē begertē comē mogeſt. en̄ dat beuelet dan dē ſchriftē. En̄ dattu vindſte dat v̄gadert in menich concluſien. Augustynus. Alſo ſal ic dan doen ſyn bedinghe.

O God ſchepper alre menichvoldicheit. geeft my totten irſtē male dat ic di wael biddē mach. En̄ dan dat icks my werdich make. dattu my v̄loeſē mogeſt. en̄ oec tē leſtē dattu my verloeſes. O god v̄mids ween dat alle dingē leuen en̄ ten weeſē tyden die v̄mids he ſeluen niet weſē en mochte.

O god die niet en gehē
gest te v̊deruē dat ond'
linge hē self verderft.
O god die dese werlt vā
niet geschacpē hebst die
alle ogen voelē een alte
schonē werck te wesen.
O god die geen quaet
en doetste. eñ nochtant
gehengeste dattet ghe
schie. op dattet alte
quaetste niet en geschie.
O god die den cleinen
getael. die vlien tot dē
die dan warachtich te
vlien is toenst dat qua
de niet te wesē. O god
den die geheel menich
te oect mittē lutteren
deel volcomē. O god
van wien geen twidra
cht en is tottē lestē als
die arger dingē mittē
beterē auer een draegē.
O god den mynt allet
dat mynē mach weten
de oft onwetende. Glosa.
Als wy genuecht hebbē
inder sonnē eñ inder
lucht eñ in enigē ande
ren creatuerē eñ mynē
die soe mynē wy godes
werke. Want wt hē.
v̊mits hē. eñ in hē. soe
sijn alle dingē. Soe myn
nen wy dan god als wy
god in al desen dingen
dancbaer sijn. Als wi de
se dingē mynnē so myn
nen wi nochtant godes
werkē all sijn wy ondāc
baer. Eñ oec of wys niet
en bekennē. want al de
se dingē v̊gaen hē selfs.
mer den schepper ver
gaen se niet. Aldus soe
mynt alle creatueren
god. Na alsulker wys.
die een bekennende. die
ander onbekennende.
wetende. of onwetende.
O god in wien dat alle
dingē sijn. wes nochtāt
alle creatuerē sijn. Noch
lelicheit lelick en is.
noch dwalende en dwa
let. noch boesheit en
hindert. O god die niet
dan de reinē. dat waer
wolst te wetē doen. O
god vader der waerh'
vader der wijsheit. va
der des warachste hoich
stē gudes. vader der sa

lichheit. Vader der guetheit en̄ der schoenheit. vader des v̊standelen lichtes. vader onser verwackeringe. en̄ onser v̊lichtinge. vader des pants daer wy mede v̊maent werdē weder tot ty te kierē. Dy anropeic inwendelic. O god der waerheit. In ween. en̄ van ween. en̄ v̊mids ween alle warachtige dingē syn die waerlick guet syn. O god die die smaeclike wysheit bist. O god vol salicheit. In ween. en̄ van ween. en̄ v̊mids alle dingē salich syn die salich syn. O god die dat waer guet en̄ schoen sijts. in ween en̄ van ween en̄ vermids ween schoen en̄ guede dingen syn. Al dingen die schoen en̄ guet syn. O god onbegripelike licht. In ween ende van ween en̄ v̊mids ween v̊standelike lichtē alle dingē die daer verstādelick luchte. O god wes rycke oec alle dese werlt is die die sinne niet en bekent. O god van welcs ryck ewe oec in desē ryck beschreuē wort. O god van ween afgekiert te werden. dat is te vallē. En̄ in ween te kierē. dat is op te staen. En̄ in ween te bliuē. dat is vast te staen. O god van ween wt te gaen. dat is te steruē. In ween weder te kierē leuendich toe werdē is. In ween te wonē is te leuē. O god die niemant en v̊liest dan die bedragē is. En̄ niemant en suect dan die v̊maent is. en̄ niemāt en vynt dan die gereynicht is. O god ween achter te latē is te vergaen en̄ te verderuen. en̄ ween an te bedē is te mynnen. en̄ ween te sien is te hebbē. O god wes geloue ons verweet. wes hape ons op richtet. wes mynne ons teuoeget. O god ver mids ween wi dē viant verwynen dy bidde ick. O god v̄mids ween wy ontfange hebbē dat wi altemael niet en v̄ghingen. O god van ween wi v̄maent werdē dat wy wackē ſollē. O god v̄mids ween wi die guede dinghē vandē quadē onderſcheidē. O god v̄mids ween wi vandē quadē dingen vlien. en die guede dinghē volgen. O god v̄mits weē wi onſē wederſaecke niet en wycke. O god v̄mids ween dat wi wal dienē en regierē. O god v̄mids ween wy leren die dingen vreemt toe weſē die wi eens voer ons hieldē. O god vermids ween ons die dey dinghē niet en v̄mynte. O god v̄mids ween onſe beſte dingen den argerē niet onderworpen en is. O god overmids ween die doet v̄ſlondē wort inder verwyninge. O god die ons te ſaemē bekierſt.

O god die ons ontkledes van deen dat niet en is. en andoets vandē dat is. O god die ons v̄hoerlick mackeſt en ons beſchermeſt. O god die ons inleits in al waerht. O god die al guet wtter ons ſproecſt. noch ons onſynnich en mackeſt. noch in geenreweinys en gehengeſt te werden. O god die ons weder roepeſt inden wech. die ons leits totter doerē des levens. O god die doets dattu cloppende op wits gedaen. O god die ons geueſt dat broet des levens. O god vermids ween dat wi dorſt hebbē na alſulke dranck. als wi den gedroncken hebbē. ons dan niet en ſal meer dorſtē. O god die ons reynicht totten gotlikē lonē. O guede god come in myn hulpe du die daer biſt een enige waer ſubſtancie daer geen twidracht in en is. geen confuſie. geen overvoeringe. geen

behoeflicheit. noch goe
doet. Mer die alre hoech
ſte eendrachticheit. die
hoechſte claerheit. die
hoechſte ſtantafticheit.
die hoechſte volheit.

Dat hoechſte leuē dan
niet in en ontbriet
en niet in en comt. dan
du die dan wynſte en
gewonnē wort een ſyn.
Den alle dingē dienen.
alle guede ſiele matich
en gehoerſam ſyn. Nit
wes ewe die hemelē om
lopē. bauē ween dat nie
mant en is. buten ween
niet en is. ſonder welke
niet en is. Onder welke
alle dinge is. mit welke
alle dinge is. Die den
menſche na dinē belde
en gelyckeniſſe hebſt
gemaect. Die oec die
geen mael bekent die
he ſeluē bekent. v̊hoert
v̊hoert v̊hoert my. O
myn god myn hēē myn
coninck myn vaeder.
myn ſacke mynner. myn
te ſiele myn hape. myn
vaderlant. myn heil.
myn leuē. v̊hoirt v̊hoert

v̊hoert my. onder ma
niere die wenich men
ſche bekent is. Ic myne
di thants alleen. Ic vol
ge dy alleen. Ic byn be
reit dy alleen te diene.
wanttu alleen rechtuer
delic heerſchappie heb
ſte. van dinen rechte be
geer ic te weſē. Ic bid
gebiet. en gebiet wat
dattu wilſt. mer maect
geſont en opdoet myn
orē. mit welke dat ick
dyn ſteme mach hoerē.
Maket geſont en op
doet myn ogē mitten
welke ic dine wil ſien
mach. en ſeggēt my
werwerts dat ic anden
kē mach. en ic haep dat
ict al doen ſal ſo wattu
gebiets. Ic bidde alre
gudertieren hēē. An
ſiet den gene die totty
vlien. O lief hēē laet
my cloppende die doer
opgedaen werdē. ende
leert my woe datmen
totty comē mach. Ic en
heb anders niet dan al
le veruullende vloien
de v̊genclike dingen

die te v̄ſmaden ſyn. eñ dat ſeker eñ ewige dinge te ſuekē ſyn. O vad᷑ doe dat ic alleen heb bekent. mer waer mede datme totty comen mach dat en weet ick noch niet. Nu o ſuete here tuedt mijnre ſielē. du toent my. du geueſt dat wech bruet. Iſt dat ſe v̄mids de geloue die totti vlien willen. ſo geeft my geloue. Eñ vintmē di v̄mits doechdē. ſo geeft my die doechdē. Vintmē di v̄mids konſten. ſo geeft my die konſt. Oect in my den haep. oect caritaet. O here dijn wonderlike ende ſonderlinge guetheit totti is alle mijn beg᷑te. Mer mit wat dingen datmē totti comt beger ic eñ eiſſche ick echter. Want laetſtu achter ſo v̄geetmē hē. mer du en gaets niet achter. wanttu biſt dat hoechſte guet dat niemant te recht ghe ſocht en heuet eñ niet geuondē en heft. Alle die geen heuet te recht geſocht. den di, dat te recht hebſt doen ſuekē.

O vader mijn die dy ſuekende byn en moet anders niet tegē lopē dan du. eñ begere ick anders niet dan di. ſo moet ic dy v̄mers vindē. O vader ic bid v uu. of in my is enichs dinges aueruloedige begerte. dattu die ſelf reynichſte voert vand᷑ ſalicheit mijns ſterfliken lichams. Wat my eñ den mijnē daer af noet is dat en weet ic niet. O alre wijſeſte eñ alre beſte vad᷑ dat beuele ic dy. eñ wat dattu my daer van v̄maeſt daer ſal ic dy om biddē. Alleen bid ic dijnre alre hoechſter guder tierenheit dattu my te ſaemē kierſt totty. ſo en laet my niet weder striden. dat my hinderlike is. inde wegē. en̄ ghebiet oec lieue here te wyle dat ic dit lichaem draghe dat et puer moet wesē en̄ goetmodich en̄ rechtuerdich. vroet en̄ een volcomē myner en̄ ontfanger dynre wysheit moet wesen. en̄ werdich dinre inwoninghe. en̄ een woener te wesē dyns alre salichste rycs. Augustyn. Siet nu heb ic ghebedet. Die redē wat wilstu daer om wetē. Augustyn. Al die dinghē die ic ghebedē heb. Die redē. vergadert al die dinghē in corten woerdē. Augustynus. God en̄ myn siel beghere ic te kennē. Die reden. en begherstu anders niet te kennē. Augustyn. Ic en begher anders niet. Die reden. Daer om beghinne te geloeuē woe dattu god bewesen mocht werdē dat tu seghē soltes. het is genoech. Augustynus Ic en weet niet woe my dat bewesē mocht werdē. dat ic seghen solde. het is genoech. Ic en vermoede my geen dinck also te weten als ic god weten solde. Die redē. wat sollē wy dan doen en geuoelstu niet datty lust te wetē meer wo dattu god wetē wolst dattu mochtes seghē. het is genoech. Ende alstu daer to quaemste dan niet meer en sochtes. Augustyns. In wat manierē dat ghe schien mocht. Wat is gade gelyck dat ic seghē mocht so als ick dat kenne so beghere ic god te kennē. Die redē. du die noch god niet en kenst. waer af bekenstu dattu niet en kenst enich dinck gade gelyck te wesē.

Augustijn. wat wolt tu enich dinck god gelijck. ſonder twiuel dt̄ ſolde ick mynē. en̄ nv en myne ick anders niet dan god en̄ die ſiel. en̄ oec tē en geen en kenne ick. Die reden. en mynſtu dan dijn vriende niet. Aug. In wat manierē als ic die ſiel mynne. en ſolde ic mijn vriende niet mynnen. Die redē. in ſulker manierē mynſtu oec muggē en̄ vlieghē. Augustijn. Ic heb geſacht dat ic die ſiel myne en̄ niet die dierē. Die reden. of die menſchē en ſijn dijn vriende niet. of du en mynſt der niet. een yegelick menſche is een dier. en̄ du ſeits die dierē niet te mynnē. Aug. Het ſijn oec menſchē en̄ ic en myne ſe niet dan om dat ſe dierē ſijn. mer dan om dattet menſchen ſijn en̄ dat ſe redelike ſiele hebbē. die ic oeck indē mordenar mynē. Mer dat ſe daer in miſbruckē mit quade dat haet ic dan mit recht. Seker alſo voel te meer myne ic oec myn vriede. alſo voel als ſe te beterē redeliken ſielen gebruckē. of ſekerlick alſo voel als ſe te bet begerē te gebruckē. Die redē. Ic byn indē gedachtē der ſielē als dt̄ anſicht indē ogē. wat ogen te hebbē dat en is niet an te ſien. ende weder om dat dinck datmē anſiet dat en is niet dat ſien. Daer om ſijn der ſielē drie dinghē noet. Dat ſe ogen hebbē welker ſe wael gebruckē mach dat dinck dat ſe aen ſien mach. en̄ dat ſe ſie dat ſijn ogen geſont ſijn. Een puer reyn gedacht der ſielē van allē vleckē des lichams.

eñ verureemt eñ gereynicht van allē ſterflikē dingē. Eñ dat wert tē erſtē dat geloue. eñ dat men oer niet bewiſē en mach te wijle dat die ogen ongeſont ſijn eñ ſmetten hebbē. Want ſe en mach niet ſien dan geſont/ Eñ en geloeft ſe des niet/ ſo en duet ſe geen neruſticheit tot oerre geſontheit/ eñ geloeft ſe anders niet te v̄moegē. eñ en heft ſe genē haep geſont toe werdē. ſoe verworpt ſe eñ verſmaet oer ſelf/ eñ en maticht mit geēre gehoerſamheit den gebadē des medicus die ſe geſont makē ſolde. Augustij. Het is altemael alſoe. want het is noet dat deſē ſiect ſwaer gebade des medicus beuoele. Die reden. Daer om ſal me haep totter gelouen brengē. Augustij. dat geloue ic wael. Die redē. Wat ſal geſchiē als ſe deſe dingen geloeft/ eñ haept dat ſe wael geſont mocht werde. Eñ nochtant niet en nymt dat licht dat oer alſo ſeer gelaeft eñ gepreſē wort. eñ dt ſe oer duiſterniſſe der ſe gewoen was behelt eñ daer in te vredē is. Die alſo is en v̄ſmaet hi alſo dan dē medicus niet/ Aug. Ja hi v̄nerd altemael. Die reden. Daer om ſo is ten derdē der hoger caritaten noet/ Aug. Geen dinc en is ſoe orberlic eñ ſo noet als ſe is. Die redē. Slechtes ſonder deſen drien ſo en mach geen ſiel geſont weſen. ſoe dat ſe oerē god mach ſien eñ v̄ſtaen. Augustij. Als die ſiel dan geſonde ogē heuet wat ſteet oer dan meer te doen. Die redē. Dat ſe wat anſie eñ dat anſien d' ſielē dat is die reden

Eñ dat anſien inden drien crachte daer ſoe volget na dat geſicht godes. eñ heeft daer dat ende oers anſichte eñ en heuet dan daer anders niet daer ſe op ſien mach. eñ dat is waerachtelikē cracht eñ volcomē reden tot oerē eynde. daer dat ſalige leuē nauolget.

Eñ dat geſicht dat is dat v̓ſtant dat inder ſielē is. Alſet der ſielē dan geuelt god te ſien. dat is te verſtaē. Nu laet ons dan ſien of oer deſer drier noet is. warom ſolde dan der gelouē noet weſē. want ſe nu ſiet. Waer om ſolde oer dan der hapē noet weſē. want ſe helt dat ſe gehapet heuet. Mer der caritatē en wort niet ontagē mer voel te meer to gedaen. wat als die ſiele die wort̓ like ſunderlinge waerachtige ſchoenheit ſiet. ſoe ſal ſy ſe alſo voel te meer minnē. Eñ ten ſy ſacke dat ſe oer ogen daer ernſtelic in veſtet. eñ oer nergent anders to en neiget. anders wat an te ſien. ſo en kan of en mach ſe indē ſaligen geſicht niet bliuē. Mer te wyle dat die ſiel noch indē licham is. alleen ſiet ſe te mael wael, ſoe ſyn oer geloue en haep noet en caritate. Mer na deſē leuē ſo blyft alleen die godlike caritaet mit oer altoes. Itē alſo als inder ſonne drie dingen ſyn te merkē. Als dat ſe is. dat ſe ſchynt. eñ dat ſe verluchtet. Alſo ſyn oer inden alre heimelicſtē guede drie dingē. Dat he is. dat he v̓ſtaen wort. eñ dat he al ander dingē duet v̓ſtaen. Deſē twe dingē als dy ſelf en̄ god te verſtaen doer ic dy wael leten. Mer antwort moe dattu deſe dinge̅ hebſt. of als proeuelic. of als waer. Auguſtyn. Slechtes als proeuelic en̄ dat oec te behe̅ is. ſo byn ic in meerre hape̅ op ghe ſtaen. Die rede̅. Mer wat v̓trecke̅ wy. die wech is nu an te gaen. laet ons nu ſien. wat voer alle geet. dat is of wy oec geſont ſyn. Auguſtyn. Daer ſie du oec toe of in dy of in my alſo voel alſtu anſien moegeſt. en̄ ic ſal de vrage̅ den antworde̅ wat dat ic geuoele. Die reden. mynſtu oec anders yet dan te wete̅ god en̄ dy ſelf. Auguſtyn. Ic mocht wael antworde̅ dat ick anders niet en mynde̅ na de̅ ſyne dair ic nu in byn. mer lichteliker antworde ic daer op dat ics niet en weet. want duc iſt my ghevalle̅. dat ic meynde dat ic in anders gene dinge̅ beweget en ſolde werde̅. ſo quaemt my nochtant anders inde̅ gedachte̅ dat my anders prikelde̅ dan ict vermoedet had. Ite̅ duck als my wat in quam. niet dat my v̓toech mit alle̅. mer al ſet ſoe quam ſo v̓ſtoerdent my meer dan ic v̓moedet had. Mer my dunct dat ic niet dan in dingen en mach beweget werde̅. Als vermids verlieſeniſſe der menſche̅ die ick lief heb. en̄ om ons trouwe lix wee. en̄ vermids anxt der doet. Auguſtyn. Ic beke̅s dattet alſo is. Die rede̅. want dan dyn vriende niet mytty en ſyn en̄ dat dyn cracht myn geheel is. en maect di dat geē ſericheit. **Auguſtȳ.** Dat dunct my daer na volgen die rede. Du ſegeſt te recht. **Auguſtȳ.** Dat en mach ic niet v͛ſackē. **Die rede.** oftu di ſelfs ſterck van licham haiſtelick vondeſt. en̄ oec alle die du lief hebſt mitty ſegeſte en̄ hertelickē in vrier ledicheit gebrukende. en weer dy dan daer niet wat blytſchappē in. **Auguſtȳ.** Niet wat. mer voel woe ſold ic my moegen onthaldē van blytſcappen. queem haeſtelick alſtu ſegſte. **Die redē.** ſo wordſtu noch angevochtē mit v͛ſtoeringe en̄ ſuctē des gemoets welke ontemelic is. iſt dan ſulker ogē dat ſe die ſonne willen ſien. **Auguſtȳ.** Alſo hebſtumi beſlaten dat ic te mael niet en voel woe ſeer myne geſontheit geuordert heeft. of wo voel ongeſontheit van oergegaen ſyn. of wo voel gebleuē. daer duet my toe antworde. **Die redē.** En ſieſtu niet die lichalick ogen al ſyn ſe oec geſont. vandē claren licht der ſonnē wederſlaegē werdē en̄ tot oeven dunſterniſſē te vliē. Du dencſt wattu geuordert hebſt en̄ niet wattu ſien wilſt en̄ ick ſalſalt mitty onderſueken wat dattu togenamē hebſt. **Die redē.** en wynſtu geen rycheidē. **Auguſtȳ.** Dat en heb ic my niet vaſt beſtaen. die niet te wynnē of te begerē. mer auer voel iarē in mynre ioget behaluē myn kunſt. en̄ dat tottē dagelicſchen gebruck hoerde. Want een boeck. **Ciceronis** riet my dat ic geen rycheit begerē en ſolde. mer queem ſe datmē ſe wyſſelick en̄ voerſichtelick an dienē ſolde. Die redē. wat voelſtu vander begertē der erē. Aug᷑. Jc bekē dat ic nu alremeſt opgehaldē heb in deſen tydē die niet te mynnē. Die redē. Wat ſechſtu vandē echtē wyuen. en genuecht dy niet ond᷑tyden een ſchoē ſchemel wyf vol guder ſedē. en̄ wael geleert. of van gudē verſtande. en̄ dat ſe lichtelick van di geleert mocht werdē. en̄ dat ſe oec dyn andachtelikeledicheit niet moiehc en ſolde weſē. en̄ dattu ſeker weerſt dattu van oer geen moiehcheit en ſolſt hdē. en̄ alſoe of tu ſe male ſolts en̄ v᷑hoepen mit allē gudē dingen. Auguſtyn᷑. Geen dinck en heb ick alſoe ſeer opgeſat als te vhē al onſuuerheit. en̄ ick vuele dat geen dinck dat menſchelike gemoede alſo geringe daerneder en worpt als die ſmittelicheit des wyfs. En̄ die alſo is dat hi des wyfs alleen gebruict vnder echt om kinder te wynnē. die dunct my te verwonderē ſyn mer niet na te volgen. En̄ dat te temptieren ꝑikeloſer dant ſaliger weer te innoegē. Om wat ſakē dat ick oec geloeue rechtuerdelick en̄ orberlick en̄ om der vryheit mynre ſielen. ſo heb ic my ſelf gebadē noch te begerē noch te nemē enich wyf. Jc en vrage dy nu niet wat dattu opgeſat hebſte. mer oftu oec noch daer tegē ſtryts of verwonnen hebſt. Mē ſpriet hier van geſontheit der ogē. Aug᷑. Jc en ſueke

te maet alſulke din
gē niet/ noch ic en bege
res niet. mer mit gru
welinge en̄ onwerdig̃
v̄ſmaniſſe auerdenc ic
ſulke dingē. Wat wolſ
tu meer. en̄ dat gude
v̄meerret en̄ waſt oec
dagelix in my. Alſoe
voel als in my geseet
wort/ die hape te ſien
die ſchoenheit die ic be
gere. en̄ ſie crechtelikē
in berne. Alſo voel te
meer ſo wort al die
myne en̄ luſticheit my
nes hertē daer toe ge
kiert. Die redē. wat
duet in di genuechlich'
der ſpiſen en̄ wat ſor
gen is dy daer in. Aug'.
Die dingē die ick opge
ſat heb niet terē die en
bewegē my niet en die
ſpiſe die ic noch niet
af geſnedē en heb van
mynē gemoede. Als ic
die tegenwordich heb
ſo behe ic my genuech
te daer in te hebbē. noch
tant als ic ſe geſiē heb
en̄ my ontagē werden.
dat ic dat lidē ſolde ſon
der beweginge des ge
moets. Mer als ic ſe
niet tegenwordich en
heb ſo en doer oec deſe
appetyt niet in dringē
tot mynē gedachtē enich
hinder te weſē. Mer al
temael en dorſſtu my
niet vragē van ſpiſen
of van dranck. van bae
dē. of van enigē wallus
ticheidē des vleiſches.
Doe voel alleen begere
ic daer af/ als my ſtarch'
mynre natueren geuen
mach. Die redē. Du
hebſt wael geuordert.
mer nochtant ſyn daer
noch al meer dingē die
di hinderē dat licht te
ſien. Aug'. Des conſen
tier ic. Die reden. Jck
vrage di. die menſchē
die du lief hebſt. wan
om begerſtu die te leuē
of dat ſe mitty leuen.
Aug'. Op dat wij onſe

ſiel en̄ god tſaeme een
drachtelic en̄ eenherte
licke ſuekē mochtē. en̄
ween dat die vindinge
in enich onſer lichtelik̄
viel dat hi dat dan den
anderē voer brenge
ſonder ſerē arbeit. Die
rede. wat ſolde daer
weſē of ſe deſe dingen
niet vlitelikē ſuekē en̄
wolde. Aug̃. Hoe ſal ict
hē mit allē vlijt leren.
op dat ſijt willē ſuekē.
Die rede. Oftu des niet
en v̊moegeſt en̄ of ſe
meyndē ſe hebbē vonde.
Alſo of ſijt meyndē dat
ſijt niet en ſoldē mogē
vindē. of dat ſe mit ſor
gen en̄ mit begertē an
dere dingē gehindert
wordē. Aug̃. So ſal ic
ſe en̄ wy hebbē als wij
mogē. Die rede. wat
ſalt weſen of di der lu
de tegenwordicheit an
dinen inwendigē ſue
ken een hinder weer
en̄ dattet anders niet
weſen en mocht. ſolſtu
dan niet begerē en̄
bearbeidē ſe bet mitti
niet te weſē dan mitti
te weſē. Aug̃. dat be
lie ic oec alſo te weſen
alſtu ſeggeſt. Die rede.
dan om en̄ mynſtu der
lude leuē niet. om dy
of oec om hē ſelf. of
oec der tegenwordich̄t.
mer du begerſt mit hē
die wijſheit te vindē.
Aug̃. Dat belie ic en̄
conſentier altemael
dattet ſo is. Die rede.
wat voelſtu van dinē
leuē. ofty dat ſeker
weer dattet di een hin
der ſolde weſē die wyſ
heit te begripē. wolſtu
dan al in dat ſelf leuē
bliuē. Aug̃. Neen ic
wolt altemael vliēn.
Die rede. Wat ſolt
weſē dattu dat lichā
achter laten en̄ indē
licham ſolſt mogen co
men totter wijſheit.
mer dattet in deſē le
uē meer. of indē ande
re leuē dattu mynſte.

Augustijn. Ic en weet
my niet quades te ver
kiesē. dan dat niet te
achtē achterwerts te
gaen. daer ick in vor
warts gegaen byn.

Die redē. Nu dan soe
ontsietstu dan om te
steruē. op dattu mit
genē anderē quaden
bewentelt en werdest.
vmids welker dat dy
die gotlike bekēninge
ontnamē mocht wer
dē. Aug⁹. Ic en ontsie
niet alleen dattet my
onthaelt mocht wer
dē of ic yet begrepen
heb. Mer op dat my
die toeganck niet ge
slaten en werde der
dingē daer ic so ernste
liken anhange. noch
tant dat ic thants hal
de dat mit my bliuē
solde. Die redē. Dan
om en begerstu dat le
uē om hē self niet. mer
om der wijsheit bege
restu dat. Aug⁹. Dat
is alsoe. Die redē. Nu
is oec pynlick wee des
lichams. die di machschiē
beweget mit ~~eerr~~ eerre
cracht. Augustijn. Dat
wee en ontsie ic om gee
ne sacke also seer dan
dattet my hinderē sol
de vandē sinnē. al wast
dat ic in desē dage mit
ten alre scharpstē wee
der tandē gepynt was.
soe dat my iet gehengt
wart mitte gemoede
iet te ṽnemē dan dat
ic voer ĭnamē had soe
dat ic te mael gehin
dert wart. Daer my
alle die andacht myns
hertē noet toe was.

Nochtant ducht my
hed oec dat schynsel
mynē gedachten gea
penbaert. yewer ic en
solde dat wee niet ge
uoelt hebbē of ic solde
voer niet geledē hebbē.
Al en heb ic niet swaers
geledē nochtant denc
ic dat veel swaerre dī

gen geuallē mochte. Dat alre beſte dat in dē gemoede is. dat is wijſheit. en dat alre quaetſte dat in dē licham is dats pine. Die rede. wat mijner der wijſheit biſtu. begerſtu te ſien en te halden mittē ſinuerē anſien en te omuattē bloet ſond' middel of decſel. woe daen ſy oer oec niet en gehenget te gebruken dan dē alre menichſtē in tuercarenſte mijners. Merct oſtu mijne drwegeſt tot enen alre temeliken mīne. en ſe dan v̄neem dat tu anders yemant lief heddeſt dan oer. mit recht ſold ſe oer liefde van di werpē. Daer om die alre ſinlieſte betemelicſte ſchoenheit der ewiger wijſheit en ſal di oer niet geuē du en ſuekeſt oer en begerſt oer alleen. Aug. wat werde ic onſalighe noch v̄hangē en mit cruſingē vertagen: du hebſt mij thante getoent anders niet te mijnen. En ſo wat om hē ſelf niet ghemint en wort dat en wort niet te recht gemijnt. Mer ic mijne die wijſheit alleē om oer ſelf. en and' dingē wil ic bij mij weſen. en ontſie van mij te weſē om die mijde. en een ruſtich leuē indē heerf. Wat maner mach die mijne der ſchoenheit weſen. dan ic dē anderē niet in en benijde. Mer daer ic der voel toe ſucke. op dat ſe mit mij begerē en mit mij anhangē. en mit mij haldē en gebrucken. En ſoldē ſe mij te bener en te vruntliker weſē als ſe mit mij

die gemynde wyſheit
gemeynliker mit my
mynde. Die rede. Alſul
ke myners beteemt der
hoger wyſheit te hebbē
en̄ ſulke myners ſuect
ſe. wes toneiginge wan
lick ſuuer en̄ kuiſch is.
ſonder enige beuleckin
ge. Mer men en comt
tot der niet mit enen
wege. Een ygelick na
ſyure vlitichheit ſo be
grypt he dat alre wa
rachtichſte ſunderlinc
ſte guet. Het is een on
wtſprekelic licht der
gedachtē der ſielen.
dit gemeyn licht leert
ons woe hē dat onbegri
pelike licht heuet. Ex
empel. Het ſyn ſōmich
ogen alſo wacker en̄ al
ſo geſont. alſo vroe als
ſi ſe opdoen ſien ſe indʼ
ſonnē ſonder beuē. En̄
die geſontheit of ſterc
heit der ogē is hē daer
to een leitſter. en̄ en be
hoeuē daer toe genen

leer te. Mer allee licht
der v̊manīge dat tot
deſē te geloeuē te hapē
en̄ te myne genoech is.
Sōmich andere begerē
trachtelikē daer in te ſie.
mer mittē ſterkē licht
der ſonnē werdē ſy we
der ſlaegē en̄ kierē wedʼ
tot oerē duiſterniſſen
mit genuechtē en̄ en heb
bē dat licht niet geſien.
en̄ deen iſt periculoes.
Mer deſe ſyn noch te oef
fenē. en̄ oer myne is mit
ten irſtē orberlick wat
te v̊ttreckē en̄ te voeden.
En̄ ten irſte ſalmen den
ſōmige dingē toenē die
v̊mids hē ſelf niet en
luchtē. Mer die men ver
mids dē licht ſiē mach.
als een cleet. of eē want.
of des gelycx. En̄ dar
na alleen. iſt v̊mids hē
ſelf. mer v̊mids dē licht
dat ſuuerliker ſchynt.
Als ſiluer en̄ golt en̄ des
gelycx. mer dat nochtāt
ſulkē radiē niet van ſich

en̄ geeſt. dattet die oge
queſt of wee duet. En̄
dan machmē lichtelick
die ertſche vuer ſachte
lick toenē. en̄ dan die ſter
nē. dan die manē. ende
dan dat ſchijnſel der
daegeraet. en̄ dan dat
ſchijnſel des claren he
mels. In welker ymmer
geringer of laeter ofte
doer alle ordenerlikē
en̄ een ygelick na ſijnre
crachtē daer in gemeent
is te ſien ſonder beuē of
anxt. En̄ dan ſal he mit
grotē wille die ſonne ſie.
Die aldus vlitich ſijn
totter wijsheit al en ſie
ſe nochtant niet ſchar
pelick nochtant werdet
die beſte meiſters. wāt
dat is dat officiū guder
diſciplinē of guder ſee
den. mit eenrehande
ordenancie tot der te
comē. mer ſonder orde
nancie tot der te comē.
is nauwe van geloefliker
ſalicheit. Auguſtyn: Ick

biddi ſegt my die orde
nancie oftu moegeſt.
En̄ leit en̄ merct ende
duet waer dattu wilſt.
en̄ vmmids welke dingē
dattu wilſt. en̄ in wat
manierē dattu wilſt.
en̄ gebiet wattu wilſt.
Hoe hart wo hoge dat
ſe ſijn die nochtant in
dē vrede xp̄i ſijn. ver
mids den ic niet cunne
len en darf te comē dā
ic begeer. Die rede. eē
dinck is dat ic di gebie
dē mach en̄ niet meer
en heb ic bekent. dan
dat deſe ſienlike dingē
altemael ſijn te vlien.
en̄ dat ons mit groter
neerſticheit te hueden
is te wijle dat wi dit li
cham hebbē. dat onſe
vloegele mit geneſte
nendē lyme gehindert
en werdē. Welkē vloe
gelē noet is dat ſe ge
heel en̄ volcomen ſijn.
daer wi mede wtvliegē
mogē wt deſē duiſter

nissē totten ware lichte. welck licht oec niet en gemeer dicht te toenē dē die geslatē syn dese halen of eulē. Dan als se daer uut gebraken syn eñ ontgaen mogen in oerē luchtigen weder. Alstu alsdanich bist dat dy niet van eertschē dingē en genuechet. gelooft my des in dē seluē ogenblick salstu sien dattu begheres. Aug. Och waneer sal dat geschien bid ic. Ic en ṽmoede my tottē volcomenstē ṽsmaen al deser dingē niet te comen moegen. Ic en sie dat guet in woē gelikenisse my alle dese dingē snode werdē. Die rede. Des gelycs mach oec dat lichamlike oge seggē. Dan en sal ic my duisternisse niet mynē. als ic die sonne sie. Het schynt totter erden te hoerē dat veer is. Die blint is mynt die duisternisse om dat hi geen gesonde ogē en heuet. Die sōne en mach niemant sien dan mit gesondē ogen. Nochtāt wort dat gemoede due daer in bedragē eñ worpet syn ogē tegē der sōnen. eñ wort te meer gehindert vander ongesontheit synre ogē meer dan hi ṽmoedt hadde. Die schoenheit der wysheit der ewiger sōnē weet wael waneer sy oer self toenē sal. De gebruict des medicus wāt se weet wael eñ bet welc die gesonde ogē syn dā die se self genese. Ons duncket dat wi wael sien woe voel wi ontgaē syn. eñ woe voel wi neder gesonckē warē. Woe voel dat wi voertgegaē waren. eñ en mueten dat niet te recht. Eñ achtē ons onderwile gesont als wi nochtant niet volcomē gesont en synt.

En sietstu niet wo seker dat wy gisterē voertbrachtē en belydē ons niet anders te mynē dan die wysheit. en al and' dingen niet dan om oer te suekē en te vinde. En woe v'smadelic my dat was. doe du my na der begerte der echtschap vragedē. Mer seker in deser nacht als nu dat noch meer in ons v'suchte dattu doe al anders voeldē dan gy u hadt v'metē. Augꝰ. Dat was noch vere anders dan et plach. Die rede. Et wad al anders dan du v'moedet haddest. mer op dat die alre heimelicste medicus di solde toenē woe wel dattu genesē weerst en wo veel du noch te genesē weerst bleuē. Augꝰ. Swych swych des bid ic di. wat cruucestu my wat ondergraefstu my. Nu en onthalde ic my niet langer van schreiē. en nu en vermete ic my niet meer. En vraget my niet meer van dese dingē. seker du segest dat die geen dē ic mit vuerigē brande begeer te sien. wael weet woe gesont dat ic byn. Se doe alst oer genoeget. en se toen oer seluē alst oer behaeget. Thants beuele ic my altemael synre sorgē en sinre guderterenheit. Eens heb ict hē belaest. dat he niet ophaldē en sal al myn begeerlicheit tot hē te treckē. Daer om en sal ic van mynre gesontheit niet voerthrengē ter tyt toe dat ick syn schoenheit sie. Die rede. du en salst toemael anders niet doē. mer bedwinget di vā den tranē en onthalt dyn gemoede du hebst temael veel tranen gestort. Dyn borst verdreacht dese druckeli he sinct seer swaerlick. **Augustyn:** Du wilst dat ic mate halde sal in mynē tume. als ic nochtant gene mate en sie in mynre onsalicheit. Du gebiets dat ic ansien sal die crancht myns lichams en ic doch te mael verwullet byn mit v̄driet. Het is myn pijnlick myn ogen te kiere tot mynē duistˀnissen die ic gelatē heb. Mer of se relyf of auerblyf te noemē syn die mynre blintheit an doeten vechten. **Die reden.** Laet ons den wech angnē die in dy is. In deser ~~manieren~~ begertē en oer mit geenre matiger oeffeninge op te haldē **Augustyn.** Ic en mach noch niet ophaldē du en toenst my wat van na by des lichtes daer ic te mael mede becommert byn. **Die reden.** Die guede medicus sal dy helpē. En meestu niet wat wueriger schynsel dat dy noedet ende ruert. dat ontfanct andachtelick. Ic biddes dy segt my neempt my gripet my waer dattu wilst. **Die redē.** du segest dat tu god en die siel wolst kennē. **Aug'.** Dat is all myn vlticheit en al myn sacke. **Die redē.** En anders niet. **Augustyn:** Te mael anders niet. **Die redē.** Stantaftelic geloeue dy self gode en beuelet hē altemael en en wils niet wesē als eigē in dyns selfs macht. Mer behet dy te wesen een knecht des alre guedertierenstē here. En soe en sal he niet aflatē dy tot hē te treckē. En hi en sal dy niet to laten comē dan dat dy orberlick is en meestu des niet. **Aug'.** Ic hoer. Ick geloefs. Ic duet gerne.

ic bid hē vlitelick dat ic voel vmmids he moet vnmoeghē. ten weer dattu yet meer van my begerden. Die rede. Haelt di wael en ondervynt watti dit geſicht imeet. Alle dit voerß ſpriect Auguſtijn mit ſijnre rede ynt irſte boeck van ſine ſoliloquorū. mer ſoe en is niet to wetē dattet dat heel boeck is mer vande hōchſte hier en daer wtgenamē. Op datmē daer in merken mach woe grote tracht en vlitichheit dat he in den begijn ſijnre bekieringe hē ſelf an dede doe he noch Cathecuminus was. Al quade toe neiginge in hē mit godes hulpe te doedē. En en liet hē ſelf geē ruſt nachtes noch dages. op dat als ſijn hert reyn weer en vander alderheffē geſiuert. Dat hi dan mitte ogen der inwendiger begherte die ſchoen gotlike wijſheit mocht ſien. daer alle ſijn andacht to ſtont. Daer om ſpraeck he int begijn des andere boecks ſoliloquier mit ſijnre redē aldus.

xxxi capittel

Die mȳne is onlydſam ſe en wort oec mit genē tranē geſaedet. d' mynen en wort gegeuē dat ſe mynt. O my god kende ic my ſo kende ic dy. En in deſen boeck ſeget hi oec. dat he in deſē leuē nergets om en begert te leuen dan om god te lerē kennen altijt meer ende meer. Ja al mocht hij ewelick leuē na alre genuechtē deſer werlt. en he daer niet meer in tonemen en ſolde god te kennē. dat wolde hi alſoe ſeer beſtruē als oft geen leuen mit allen en weet. Syn teden sprect tot he̅. sich in hebbe̅ god gebeden en̅ in bidde he̅ noch. niet dat he ons geue rycheit of genuechte des vleisches. of gunst der lude. of eer der werlt. Mer om te sucke̅ onse siel te kenne̅ en̅ he̅. en̅ dat he ons de wech apene̅ wil so dat hi ons niet en laet. noch oeck van ons gelate̅ en werde. Het is een alte wree̅de̅ dinck van he̅ dat hi die geen solde late̅ die aldusdaen dinge̅ begeten. Dair om salt oec vreemt van ons wesen aldusdane̅ hertoch en̅ leitsman te late̅. Dair spriet he noch mit synre rede̅ tot synre sielen. O myn siel du bist onsterflick geloeft dine̅ reden. Geloeft der wairheit se roept self dat se in dy woent. en̅ onsterflike te wese̅ en̅ mit generechande doet en mach oere̅ stoel in dy verstoere̅. Afkiert dair om van dine̅ scheem en̅ wederkiert totter wairheit in dy selue̅. Weest guets modes want wy voelent dat god de suekende̅ by wese̅ sal. Also als wy hape̅ also motet geschien.

Wo mynlic en̅ guedertiere̅ dat he mit sine̅ discipule̅ omginc

IN den tide̅ xxxij dat Augustynus noch Cathecuunnus was. also als hi doe seer vlitich was tot he̅ selue̅. Also was hi oeck tot sine̅ discipule̅ en̅ tot al sine̅ vriende̅ om die mit he̅ totter ewigher waerheit te brenge̅ mit voel mynlicker redelik̄ onderwisinge. Dair sy goddienstige mod̄ mit groter vrolicheit en̅ mit mynliker danchbairheit mede onder wanderde

Op een tyt ginck een ſynre diſcipule die Lytencius hiet op een heimelike ſtat en ſanck en weder ſanck bynnen monts dat vers. Dn̄e deꝰ virtute ꝯuerte nos. Here god der doechde bekiert ons en toent ons dyn anſicht. Doe quam daer die goddieſtige moder en ginck daer oec wanderē en hoerde wat Lytencius ſanck. Doe ſeide ſe uut guder andacht. dat is een alte helige ſanck al daer te ſinge. Des ſelue nachtes daer na een luttel lach Auguſtynus op ſine bedde ende waecten en pynſeden in ſich ſelf. ſoe hoerde he by den huſe wat geruſſches. en en kunde niet gepynſe wat dat was. Ten leſte hoerde he dat ſynre diſcipule een waecte en ſtont op en ſtiet he an ſyn bedde deet. dat licht[illegible]ſen mocht een net uut ene holtenen rynge. Doe ſeide Auguſtynꝰ tot he. wat was dat geruiſſche buten den huſe. Doe antworde Lytencius een vande tween die mit he opt ſeluer camere ſliepe. Daer weer cruyt dar ginge die luſe doer henne en dat ruiſte alſoe. Des verwonderde Auguſtynus dat die Jongelingh dat alſo geringe bedacht hadde. en die ander onſtaeck een kerſſe. En Lytencius die quam na een wyl tyts voer Auguſtynꝰ bedde ſtaen en ſpraec tot he en ſeide. Wat voelt gy van my wat noch van my werden ſal. Auguſtyn naem den Jongelinc mitter hant en ſpraec. wat meynſtu dat ic [illegible]

den ſal. Jc geloeue ge
ſchiet dattu gyſteren
niet te vergeefs alſo
voel en̄ alſo vrolicken
en ſongeſt. Datty god
die heer bekierē ſolde
en̄ ſyn anſicht di ſol
de toenē. op dattu be
haldē mochtes werdē
En̄ he ontſchuldichdē
ſyn goddienſtige mod'
dat ſe hē daer in ge
ſtraeft hadde. mer
dat ſe dat in guder
meyningē gedaen
hed. Daer na ſtont
Auguſtyn⁹ op en̄ ſat
voer ſyn bedde en̄ be
den ſich ỹnichlic lan
ge en̄ voel. Des mor
gens hoerde he ſeggē
woe dat Naevigius
ſyn broeder en̄ Alipp⁹
inder ſtat waren ge
gaen en̄ ſe haddē dat
geruſch gemaect.
Doe Auguſtyn ſyn
gebet had geeyndet.
doe riep he Lytencius
tot hē en̄ ſeide dat he
mit hē ſolde gaen in
den acker. Doe ſe va
den huſē wtgegaen
warē doe ſagē ſe daer
enē haen mit enē cap
puyn ſtaen vechten.
Daer merctē Auguſ
tyn op en̄ toech daer
enē geeſtelike ſinne
wt. en̄ ſeide heimelic
in hē ſelf. Wat en om
ſien noch en doergaē
die ogē der mynres
niet. ofter yet ſy daer
die ſchoenheit der re
de wt lucht. die godli
ke wyſheit. gebiet oer
geſocht te werdē van
oerē mynres in allen
dingē en̄ in allē ſtedē.
En̄ he ginc ned' ſitten
mit lytenci⁹ op een be
queem ſtat en̄ ſprac
vrientelike tot hē. Ly

tentie weest altemael by dy self vergadert. Doe dat Intencius hoerde doe wart he alsoe seer verschrict. als of he mit calden waeter auergaten hed geweest.

Daer disputierde Augustynus lange mit hem in philosophien. en mit redeliker onderwisinge begerde hi hem vander dwalingen te trecken die Achademite hieten die van alle dingen twivele. En hi hem te leide totter stantaftiger waerheit. en dat begerde hi altoes te doen soe wanneer dat he tyt hadde. en van gebede en inwendiger oefeninge rusten. En siet nu quam daer gaen syn lieue goddienstige moder die om altyt wylcom was. Mer nu wat se also hoge dingen inder philosophie disputierden. so en wolde se buten sine guet duncken daer niet naerre gaen noch by bliuen. Mer se vraegde oetmoedelike of daer oec die vrouwe by moeste wesen daer men inder philosophie disputierden.

Doe antworde hi oer suetelick en seide. Ja lieue moder gy moet daer wael by wesen. want in voertiden plagen daer oec vrouwen in te leren. Mer die gene die die vrouwen daer niet by hebben en willen. en denken niet wat se self syn. mer wat cleder sy andraegen. Philosophia is also voel te seggen als Amor sapientia. Dats mynne der wysheit. O lieue moder soe sydi immers een warachtich tige philosophia. dat een warachtige mynnersche der ewiger onsterflieker wysheit die god self is. en die wysheit hebdi onbegripelieker voel liever dan gy my hebt. Nochtant dat ic wael weet dat gy my seer lief hebt. Doe behaechde oer bet die kerstelike antworde dan die kintlike eer die hi oer boet.

Na dese daghe op een ander tyt so hadde he dē seluē licencius en den andere Trigecius by hē en disputierdē mit hē beidē mitter begerte. dat hy oer ghemoede mocht leidē mit redē totten kerstē geloue. Dat also suet en also vast was alrede in synre sielē was verclaert. Doe dat he in dē seluē boeke daer dit insteet en hiet. De ordine rerū. aldus secht. Ic sold lieh teliker tamuelē niet te leuē niet te wesē. dan dat ic daer an solde tamuele xpm die ewige waerheit niet te wesē. Dese twe discipulē begonstē onder een wat te twistē. en alst den enē quellickē ginc. so belachtē die ander. Doe dat Augustynus daerin bedruct was en vermaendē se daer in gudertierlick dat se daer quellick an dede. En syn gudertierē moder en was daer oec niet verre. en se merctē dat he alte grotē vlijt dede om synre discipulē salicheit. en besorchdē dat he vermoiet solde werden. in cranchheit syns lichams. en se quam daer oec naerre en sei de. Lieue kint ſpaert u doch ſelf want nummermeer en mocht ſy hē bedruct ſien ſondermerclick wee oers herten. En̄ doe was hē vluchtes ſynre goddiēſtiger moder gehoerſā en̄ ſtont rechteuoert op en̄ ginck mit oer. En̄ ſyn diſcipulē warē quelick to paſſ om dat hi alſo gedruct vā hē was gegaen. en̄ die een ſpraec tot hē voer hē beidē en̄ ſeide. Gy ſolt ſien dat wy ons voert an betere willē en̄ puer haldē. Mit duſdanigē dingen becōmerdē hi om beide dages en̄ nachtes lange tyt voer ſynre dopē.

Op een ander tyt als die dach ſynre geboerte was ſo maectē hē ſyn goddienſtighe moder drie feſtelicke daeghe en̄ ſe noedē gaſte totter werdicheit oers ſoens dē ſy ſeer mynde. Mer die goddienſtige ſoen die en dede niet mit ſynen gaſtē. als dat volck dair af geſchreuē ſteet. dat volck had gegetē en̄ ſtont op en̄ ſpeelde. Mer hē gaf hē mit ſynen gaſtē tot godlikē diſputacie. dair hi ſe in mit redē begerden te brengē totter mynnē godes. En̄ vander ſeluer diſputacie wilic hier oec nu wat ſchriuē als van voelē een luttel. Doe alſt Aug̃ ſelf beſchreef en̄ heit. De beata vita. dat is vande ſaligen leuē en̄ hē ſchreef tot enen heligen grote prieſter die Theodrus hiete op dat hi merkē ſolde ſyn tegenwoerdige ſtu dien en grote vlitecheit. Op dat hi hem daer na raden solde. na deen dat hem mercte sijne sinne onder disputacie. Da steet oec een langhe prologum voer woe hi hem oetmodelike te rade neemt. mer et is te mael swaer en diep te verstaen. daer om en scrijve ic daer niet veel van. Die irste dach der disputacie daer schrijft hi aldus van en seget. Een disputacie vanden saligen leuen.

IDi xxxiij cā bus Nouembris so wast die dach mijnre geboerten. na der soberre middachs maeltyt. Op dat van geenre ouervloedicheit die subtylheit des synes gehindert en worde. Als die geen die niet alleen op den dach. mer dagelix tsamen te wetenschappe plegen. Dese riep ic te samen by mi te comen sittende. Inde irste mijn goddienstige moeder van wes verdienste ic geloue te wesen dat self dat ic bin en leue. Nauigius mijne broeder. en Lytecius en Trigencius mijne dyscipule. Ende ic wolde oec datter by mi queme mijn twe neuen mijnre suster sone. Lartidanus en Rusticus. Daer was oec mit ons die mynste van iaren van ons alle. Mer wes grote subtylheit alte seer claer scheen. des ic van mijnen niet verdraegen en werde. Adeodatus mijn soen. En als ic dese aldus anmercte soe began ic aldus en sprac. En dunct v alle niet een apenbaer dinck we sen dat wy te saemen syn gesat wt siel ende wt licham. des consentierdē sy alle. Nauigiꝰ antworde. dat hy des niet en woſt. Doen ic aldus antworden. En weetſtu niet mit allē. of bekentſtu dit sonder sōmighe ander dingen die du niet en wetes. Nauigius ſprac. Ick en meyns niet dat ic mit allē niet en woſt. Ic antwordē hē. En moeghestu ons dā niet wat seghē vandē dyngen die du wetes. Nauigius ſprac. Ja dat mach ic wael doen op dat gy dat niet moyelicken en nemet. En doe he wat twiuelde seide ic tot hē. en weetſtu niet dattu leueſt. Hi seide weder. Ja dat weet ic wael. En ick antwordē hē. so merct ten mach niemant leuē dan iemants den leuē. Do seide Nauigius. Dat weet ic oec wael. Doe seide ic voert. weetſtu oec dattu een licham hebſte. des consentierde he. Daer om seide ic noch. so weetſtu dat tu te saemē ſtaeſt van liue en van leuē. Hy antworde. dat weet ic dat ic te saemen ſtae van liue en leuē. mer of dese alleen ſyn des byn ic onseker. Daer toe antworde ic. daer om so en twiuelſtu niet dese twe niet te wesē. Als lyf en siel. mer du biſt onseker ofter iet meer toe hoert den menschen te volmakē. Doe ſprac he. Ja also iſt. Daer to ſpraeck ic en seide. Dat sollē wy op een ander tyt voert ondersuekē.

Maer nu want wi beh
en alle gaeder dē me
schen niet mogē wesē
sonder lyf en̄ siel. war
om begerē wi dan spi
se to etē. Licencius ant
worde. om des lichams
wil. Die anderē twi
uelden en̄ haddē men
nigerhande redē ond'
om. hoe dat die spise
noettrustich weer om
des lichams wil. ende
datter scheen dat die
spise bet noet weer
om des leuens willen.
en̄ dat leuē en hoert
niet dan totter sielen.
Doe seide ic tot hē al
len. En dunct v niet
dat die spise hoert tot
ten deel dair wy den
menschē af sien wassē
en̄ groien en̄ starck
werdē. Des consentir
dē se alle behalue Tri
gencius. war om en
byn ic dan niet gewassen na mynre spisen.
Dair to antwordē ick.
Alle lichamē hebbē oec
maet gesat vander na
tuerē. dair se niet ba
uē gaen en moegen.
Mer ontbreke hē die
spise so en solde die li
chamē tot oerre recht'
matē niet mogē comē.
dat wi oec lichtelic m
den beestē mogē mer
ken. Niemant en twi
uelt dair an. als men
den beestē oer voetsel
ontrect. dat se dan ver
maegerē. Lycencius
spraeck. Ja v'maegerē
mer niet ontwassen.
Ic antworde dat is my
nu genoech tottē dat
ic wil. Het is een vra
ge of die spise hoert
totten licham. en̄ of se
ontrogen wort dattet
licham dan v'maegert.
Dat geuoelden se oec
alle mede. doe seide ic

vort. wat segge wy van der sielen. en heuet die siel geen eygen voetsel. En dunct v niet. dat kunst eñ wetenheit oec voetsel is. Doe seide onse moder. Ic geloeue slechtes dat die siel in genē dingē geuoedet en mach werdē. dan in den v̓staen eñ v̓wetenheit. of kunst der dingē. Eñ doe Trigencius hē toendē vandē dingen te twiuelē. Do spraeck onse moder tot hē. en hebstu dat hudē niet geleert. want van dat die siel geuoedet wort. want na een deel vand̓ maeltyt seitstu dattu oec niet en wost. wat vat dat wi gebructen. eñ du daer nochtant wt ates. eñ waer was doe dyn gemoede doe du inden etē des niet en merctes. Geloues my trigenti. mit alsulker spisen wort dat gemoede geuoedet. dats mit sinē sorgē eñ gedachtē eñ vmits deet wat vernemē mach. Eñ doe se vandē dingen twiuelick sprakē onder een. Doe seide ic tot hē allen. Eñ dunct v niet die die gemoede der alre geleerster menschē volre syn dan der simpelre ongeleerd̓. eñ datmen also twierleie voetsel vynt. dat een heilber eñ nutte. dat ander totter qualē eñ sueten behoert. welke dingen dat alsoe syn vermoede ic indē daege mynre geboertē bewesen mach werden. soe dattet ons betoemet. Eñ nu gelauē ond̓ ons twe dingē die in enen menschē mogen wesen. dats lyf eñ siel. Dats

openbaer spraken sy:·
Daer op antworden ick.
seggē im dan die gemoe
de niet hongerich ende
vastende te wesē. die
niet gepiuttet en hebbē
vanden gudē kunsten.
of niet geleert en syn
vandē gudē sedē en̄ dis
ciplinē. Daer to seide
Trigencius. Ic v̄mode
dat se vol syn vā quaet
heiden en̄ schanden.
Doe seide ic gelooue
my. dese syn dorre on
vruchtbaer· en̄ honger
des gemoets. Want als
die spise den menschē
altelange ontagē wort.
so wort he mit siecten
veruult. Ic spreec noch
tot hē. Ic en sal v to niet
alleen indē dage mynre
geboertē die maeltidē
mit temelikker uwen
licham geuē. mer oec
uwē gemoede sal ick
guede maeltidē geuen.

Die maeltyt wil ic uw
voert halde. ist datter
v na hongert. Mer sydi
daer onwilich en̄ ver
drietelick toe. so sal ick
my te vergeues vlitigē
v te voedē. mer ick sal
daer vlitichet to doen.
Ist dat gy die wetscap
der sielē meer begeert
dan der lichamē. Ende
dat sal also geschien ist
dat v gemoede gesont
syn. Mer ist sacke dat
se oec spise v̊smaen soe
ist een teikē dat se sieck
syn. also wi oec inden
siecte des lichams sien
geschien. Doe antwor
den se alle te gaeder
mit stēmen mit gemue
chlickē angesicht. wat
dat ic hē bereit hedde.
dat wolde se gerne ne
men. en̄ mit groter be
gertē verslinde. Doe
seide ic mit trost aldus.
of wy oec wael wolden

ſalich weſen. Nauwe
had ic twoert wt. ſy en
antworde al mit eenmo
diger ſtēmen. dat ſe dat
gerne wolde. Do vrage
den ic voert. Dunct v
yet dat he ſalich is die
niet en heuet dat he wil.
De ſprakē des en ducht
hē niet. Ic vragede noch.
die dan heft dat he wil
is die ſalich. Doe antwō
dē onſe moder yae. iſt
dat he wat guets wil.
en̄ heft he dat ſoe is he
ſalich. mer iſt dat he
wat quaets wil en̄ heft
hi dat ſo is hi onſalich.
Doe ſach ic myn moder
gunſtelick an en̄ ſeide
al lachende. O mijn
lieue moder. gi hebt te
mael wael die kunſt d'
philoſophē onthaelde.
want deſe woerde ſtaē
inder philoſophien die
Tulius gemaect heft en̄
heit hortenciꝰ. Noch
ſpraec ſe. het is een
valſch onſalich dinck.
te willē dat niet teme
lick en is. Ten is oeck
niet onſalich dat niet
te vercrigē. en̄ oeck
meer onder and' woer
de ſpraec ſy alſoe vue
richlike dat wy oer wijſ
like kūne te mael ver
gaten. en̄ ons ducht oft
een groet geleert meiſ
ter by ons hed geſeten.
En̄ daer en tuſſchē dat
ſe ſpraeck ſo betrachtē
ic ſoe voel ic mocht. wt
wat gotliker fonteinē
dat oer woerde vloiedē.
En̄ licencius antwordē
oec. en̄ nu ſteet v voert
te ſeggē wat een ygelic
willen ſal. en̄ welker
dingē begerte dat hy
hebbē ſal. En̄ doe ſe
ſchemelikē ſweech. doe
ſeide ick. Het betamet
v allē wael dat niemāt
ſalich en is die niet en

heeft dat he wil. Ende oec een ygelick die heuet dat he wil altoes niet ſalich en is. En gy conſentiert oec dat al die gene die niet ſalich en ſyn die ſyn onſalich. Doe en twuelde ſe dar niet an. Doe ſeide ick voert. wat guets hy dan verigē mach daer hi ſalich van werden mach. dat ſal ons licht in deſer werſchappen angedient werdē. Op dat oec Lytencius gierichheit niet vergeten en worde die weten wolde welker dingen begert datmē hebben ſolde. Dat dinck dat men begerē ſal ſo dat men daer ſalich af werde. alſ ment heuet dat ſal altoes bliuende weſen. uit geenre auētuerē hangende of te ſal genē geual onderworpen weſē. Want ſoe wat dat ſterflick en̄ geuallich is. dat en moggē wy niet hebbē waneer wy willē of alſo lange wy willen. Des conſentierde ſy altoſaemē. mer Trigecius ſeide. Het ſyn veel gueder geauentuerder menſchē die die gebreeclike dingē die der auentuerē onderworpē ſyn beſittē mit vroudē. en hē en ontbricht niet van alle dat ſe begerē. Doe antwordē ic. O Trigenti duct di dat he ſalich is die ontſiet. doe ſeide he des en dunct my niet. Doe ſprac ic. alle auētuerlicke dingē mogē verlarē werdē. daer om ſo en mach he in geenreweys ſalich ſyn. en hi ~~k~~en ſeide daer niet tegē. Op deſe ſtat ſpraec onſe moder. Al weer die menſche des ſeker dat hy der dingē numer verhes hebbē en ſolde nochtāt en kundē ſe den menſchē nūmermeer verſaedē. dan om en weē he niet ſalich. mer bet onſalich. want he behoeuich weer. Doe antworde ic. of die menſche in alle dingē dan he ſo ryck en auerulsedich in weer hē ſelf een mate ſetten en dan dan in genuechſam en te vreden weer. en dunct di die niet ſalich weſē. Nee ſpraec ſe. Inde dingē en mocht he niet ſalich weſē. mer in vreedſamer ſaticheit ſyns gemoets. Doe antworde ic. O moder dat is al te wael geſeget en deſer vragē en ſolde anders niet van v gheantwort werdē. en dan om en twuelen wy niet daer an. die opgeſat heeft dat he ſalich wil weſē die moet al dingē v̈crigē dat altoes blyft. dat mit geenre ſcharphᵗ der auentuerē genamen en mocht werdē. Trigentius ſeide. des hebbē wi lange geconſentiert. God die is. en dunct ons altoes bliuende weſē. Lycentius ſeide. dat is alſo ſeker dattet geenre vragē en behoeft. en dat ſe alle mit god dienſtiger deuocien. Doe ſpraec ic weder. is he dan ſalich die god heeft. dat ontfiegen ſe alte gern. En ic ſeide. ſoe v̈moede ic dat ons anders niet te v̈moedē of te ſuckē en is dan ſo wie god hebbē mach. want ſoe wie hē heuet is ſalich. Nv vrage ic. wat v dā af dunct. Lycentius ſeide. die wael leeft die heeft god. Trigentius ſeide. ſo wie dat duet dat god gedaen wil hebbē die heeft god. In welcs ſinne dat Lartidanus oec voelde. Mer dat kint Adeodatus dat die mynſte eñ die yongſte van hē allen was ſeide aldus. Soe wie dattē onreinē geeſt niet en heft. die heft god. Die moder ſeide. het weer al wal geſacht. mer dattet kint ſeide laefden ſy et meeſt. Nauigius myn broeder ſweech. mer doe ic hē vraechdē wat ſyn geuoelē weer. antwordē he my dattet leſte dattet kint ſeide hē beſt behaechden. Ruſticus die ducht my meer van ſcheemtē dan van beraden ſingē. Doe ic on geuraget had die conſentierdē in Trigentius ſynne. Daer na ſeide ic voirt. Ic halde al die ſentencie van enē ygeliken in een wael behaegē van enē grotē dinge. eñ ten is oec geen noet meer geuraget eñ genoudē te hebbē. Iſt ſake dat wy dat voert alre puerlix beuindē ſoe als wyt begonnen hebbē. Eñ want dat hudē te lange is te vertreckē. want in duſdanen merſchappen geſchiet oec wael ouervloedicheit. als men te voel teſſens nemen wil. ſo dattet die aendacht der gedachten niet al te ſaemē verdu wen en kan. Daer om ist dattet v guet dunct. soe sal ons dese questie morgē bet becomē als wy hongerich syn. mer nu wil ic v noch wat geuen dat wy mit uwen dienres inde gedachtē nis gerade. En dat sal wesē als ick meyne datmē opt lest vand' maeltyt pleget voirt te brengē. te samē gemenget mit derchigē honich. Doe se dit gehoert haddē wtrectē sy on al als tot enē begerlike gerichte. en dwongē my dat ick haestelic seggē solde. Wat vermoedet gy seide ic. of oec onse disputacie content of mitten Achedemittē wat te doen heuet. Doe oprichtē sich die drie sonderlinge recht alsmē dē dienres die die spise brengē mit wtgerectē handē plech te helpē. En mit wat woerdē dat se v mochtē bewesē se dat se niet wrolickers en mochtē hoerē. Do setten ic dat dinc voert en seide. Ist waer dat nyemant salich en is die niet en heeft dat he wil. dat certs die redē hir voer wal bewiset heuet. Mer soe en suect oec niemant dat he niet vinden en wil. En suckē die Achademittē. en willen se die vindinge d' waerheit hebbē. en vinden sy se niet. so volget oec dat se niet en hebben dat se willē. wtter dē volget voert. dat se niet salich en syn. Dar om so en is oec niemāt recht wys die niet salich en is. Daer om so en is die Achamittes niet wys. Hir wt riepen sy en̄ begrepē altemael. Mer Lycencius andacht nerustelick en̄ seide. Ic heb mit v wtgeropē en̄ gegrepē. mer inder conclusien byn ic beweget. Mer ic en sal daer niet af in mynē bynenstē treckē. mer ic sal my deel Alippio haldē. he salt mit my etē of mit my en wech doen. war om en ist geen nutte suete dingē te racke. Navigius solde hē meer ontsien van onnutticheit. Doe seide Navigius al lachende. Slechts sulke dingē sollen my genesē. want ic en wete niet wo dat geknoest en̄ gescherpt dattu soe onwerdelikē geset hebst. ten is vandē hōnich ymenē niet. die suet en̄ suur onder een is en̄ opdynt die bynensten. Nochtant so voel als ic mach sal ict gern in mynē bynenstē merch treckē. Want ic en kan niet gesien wo dat dese conclusie enich syns begrepē of v̄kiert mocht werdē. Do seide Trygēcius. te mael in geenre wys en mach dese cōclusie begrepē werdē. dā om v̄blide ic my dat ic lange mantscap mittē Achademittē opgenamē heb. en̄ mit al mynē gemoede sal ic hē ꝯtrarie wesē. Lycencius seide. Ic en later noch niet. Do antwoerde Trygeciꝰ. dar om sydi twidracht en̄ en voelt niet mit ons. Do seide Lycencius dar om sydi oec twidracht tegens Alippio voelende. Do seide ic my en twiuelt dar niet an weer

Alypius hiert. hi en ſolde
deſer redē wycke hi en
mocht alſde dōmelick
niet voelē. dat die geē
ſalich weer die ſo groet
guet vuerichlic beger
dē en̄ niet vinden en
mocht. of dat he niet
vindē en wolde die
waerheit. Of oec dat
die gene yet warach
tich wys weer die niet
ſalich en weer. O litē
as dattu ontſieſt te
ſmackē is te ſaemē ge
menget. van honich en̄
van mele en̄ note. en̄
wat wilſtu anhangē
ander leer en̄ Autori
taet die niet tegenwor
dich en is. En̄ wat iſt
dattu vandē niet en
proefſt noch en v̊ſtaeſt.
Of he ſalich is die niet
en heft/ dat he wil. of
v̊ſaecſtu dat ſe niet
en willē hebbē die ge
vondē warheit. Of

duncti yemant wys
weſē en̄ niet ſalich.
Lycencius antwordē
als witter maegē lache
de. Ja he is te mael ſa
lich die niet en heuet
dat he wil. do geboet
ic datmē dat ſchriuē
ſolde. Do riep he dar
tegē. Ic en hebbes alſo
niet geſacht dat ic wil
datmē ſchriuē ſal. O
Licenti ſeide ic. en heb
ic niet gebadē datmē
geen woerde ſand̉ lyt
terē der ſchrift ſtortē
en ſal. En̄ aldus ſoe be
hielt ic dē iongelinch
tuſſchē der ſcheemten
en̄ ſtantaſticheit. en̄
doe wi hē niet alduſda
nē woerdē noedē dat
he ſyn deel noch etē ſol
de. al burdende mynlic
to herdende. ſo ſagē on̉
die anderē an ſonder
lachē mit verwonderē.
wat ym ſo genuechlike

onder een sprekē. Eñ want ic genoedt had enē eersamē man die wael geleert was. Op dat ic die waerheit al wt segge. so schaemdē ic my seer om die twydracht eñ ongelycheit onser tafelē. Eñ ick lachtē onse mod' myn like an. eñ se geboet mildelikē voert te haelen wt onsē kelre tott' gastē behoef op dat se vrolick solden wesen. Eñ die eerbaer man vraegdē wat lude dat die achademittē wetē. eñ ic seidt hē apenbaerlikē so dattet een ygelick verstaen mocht. Eñ he stont te saemē mit ons op eñ alle gaeder vrolic eñ lachende onder settē in dat eynde onser disputacie.

Vander ander disputacie. xxxiiij

NAe drien dagē nadē middach doe wy te saemen warē gaen sittē. Do seide ic wat ons nu bereit is dat en weet ic mit u niet. et is een ander die niet op en helt onse ander gerichte te biede. Ist sacke dat wy vm̄ d's siecheit. of crancheit of ander onledē niet op en haldē die te etē. Et laets doe ic die vedē bewesē hadde den genē salich te wesen die god hedde. Van welkē dingē ist dattet my wael gedenct drie sententiē gegevē wordē. Somich behaechdē den goenē god te hebbē die die dingen dede die god behaechden. Somich seiden die wael leefdē. Den anderē docht dat die geen god hed die den onreinē geeſt niet en hedde. Mer licht gij hebt al eens geuoelt in menigerhandē woēdē. Al die gene die wael leuet die duet dat god wil. en̄ die duet dat god wil die leeft wael. Wat wal te leuē en is anders niet dan te doen dat god wil. ven dunct dan anders. do voeldē ſy alte ſaemē alſo. Mer dat derde ſteet ons noch wat vlitelik' an te merkē. Daerom want die onreyn geeſt in tween manierē plech genoemt te werdē. Als die van butē des menſchen ſiele ſtoerē en̄ den menſchē te doen woeden. die men mit ſegeninge en̄ mit beſweringe wt plechte v̄driuē. Die ander is een onreyn geeſt. als die ſiel is beſmittet mit doetſonden en̄ dwalinge. Daerom du kynt ic vrage van dij die licht mit enē ſuuerē puerē geeſt deſē ſynne hebſt voertghebracht. Wie dunct dy datten onreynē geeſt niet en heeft. Adeodatus ſoe wie dat kuiſſchelick leeft die dunct my dattē onreynen geeſt niet en heuet. Ic vrage di ween hietſtu kuiſch te ſyn. werden genē die niet en ſundicht. of die hē van onſuuerheit onthelt. en̄ nochtant beſmit wort mit anderē ſondē. Adeodatus. Die geen is warachtelick kuiſch die god andenct en̄ hē alleen tot gode helt en̄ bewaert. Welke woerde des kindes doe se my also wael behaegden schreue ic se een seide. soe wie sodaen is die moet van noede wael leuē. Noch unnage ic moegen wy yet seggē die god suecket dat hi quelick leuet. se seidē neen. Nanigiꝰ twiueldē een wenich. mer na consentierdē hi oec mittē anderē. Doe seide ic. Ist sake dat die geen die god suect. duet dat god wil en̄ wael leeft. en̄ den onreinē geest niet en heeft salmē geloeuen dat die te recht god heeft. Do lachten se guetlick en̄ hē dochte dat se in oerē consentierē niet bedragē en warē. En̄ onse guede moder die lange mit verwonderē geswegē had begerden dat ict wat apeliker seggen wolde dat ic daer toe voerē gesacht hadde. En̄ doe ic dat gedaen had antwordē se. my dunct dat niemant sonder god en is. hi en heuet god. die wael leuet die heuet hē genadich. die quelic leuet heuet hē toernich. Daer to antworde ic. daer om hebbē wi laets quelick geconsentiert. dat die salich is die god heuet. want so heuet alle menschē god. mer nochtant en sijn alle menschē niet salich. Daer om duet daer to genadich en̄ gudertieren. want so wie dat god genadich en̄ gudertierē heuet die is salich.

Al dit vorſchreuen is genamē utter ander diſputatie.

Vand' derder diſputatiē. xxxv

Over derder diſputatiē oec een wenich. want ſe is lange en̄ ſwaer te verſtaen. Sēte Auguſtynꝰ ſchryft hir oec van totte ſelue Theodricū. in deſen woerdē en̄ anderē woerdē en̄ ſecht.

Die irſte manierlike maticheit des ghemoets is die rechte ſmaeclike wyſheit die vander matē des modesheit is vere af te voele en̄ te luttel. En̄ iſt ſacke datmē ouervloedicheit wael onderſuect dat opulencia heit ſuldi vinden. dat ſe anders niet en helt dan maet. want opulencia is geſeget van ope. dats hulpe. want woe mocht dat helpē dat te voel weer. want te voel is duck ongenuechliker en̄ onbequemer dan te wenich. Daer om is dan wyſheit die bequeem manier ende maet des gemoets. En̄ wyſheit is contrarie der ſotheit. en̄ volheit is contrarie der behoeflicheit. Daer om ſo is dan die rechte wyſheit volheit. En̄ in volheit is die oneyntlike maet. die oneyntlike maet des gemoets is inder wyſheit. Iſt ſake dat gy vraghet wat wyſheit is. en̄ die ſinmeynt en̄ leert die redē inder tegenwordicheit. Die wyſheit en is anders niet. dan die maet des ge moets. mit welkē dat hē dat gemoede ſelf weget. op dattet niet ut en loep tot alſo voel. noch dat van bynnē is en̄ vol is niet benauwet en werde. Dan lopet ut als dat gemoede onſuuerheit heerlicheit en̄ ander lude te verherē en̄ hoge dyngen begert en̄ ander dingē die die ſielē d' onmatiger begeren. daer ſe blijtſchap en̄ macht mede v'crigē moegē. En̄ dan wordet benauwet alſt mit anxtuoldicheit en̄ rouwe en̄ anderē ſundigē vleckē becōmert wort. daer onſalige menſchē hē mede behen becōmert toe werdē. mer als ſe die wyſheit beſchouwen en̄ geuonden hebben.

Op dat ic des kynts Adeodatus woerde gebrucke. ſoe halden ſy hē daer toe. en̄ en kierē hē dan niet totter valſcheit der afgadē. welck gewicht van guede te ſynckē en̄ te vallen plech. Mer nu mit geenre ydelheit becō mert en̄ mit geenre onmaticheit onſalicht en ontſiet. ſo wie dan ſalich is die heuet ſijn maet. dats wyſheit. dat ons allen thants wael behaechdē doe wij in der werſchappē gingē. Mer wat vermoet gij die wyſheit anders te weſē dan die waerheit. Op dat die waerheit dat voert ſy v'mids der hoechſt' maten daer ſe van voert comt. en̄ in welker dat ſe wed' kiert.

der alre hoechſter maten en wort anders geen mate geſat. Die hoechſte maet is noet. dat die warachtige maet is. So wie dan totter hoechſter matē comet vermids d' matē die is ſalich. dat is eenrhande v̄maninge die mit ons werct. Op dat wi godes gedenckē eñ god ſuekē. op dat als v̄drietelichͭ verdreuē is. dat wy na hē dorſtē moegen die ons totter fonteinē der warheit wtuloit. Die heimelike ſonne inſtortet dat ſchijn ſel onſē inwendigen lichtē dat waer te weſen dat wy ſpreken. Eñ oec te wyle dat onſe ogē noch myn geſont ſijn. eñ v̄ſchrickē alle dat an te ſien eñ ons te v̄ſaemenē eñ daer to te kierē eñ dat ons niet en duet weſē dan god. Item dit is die vol ſatheit der gemoedē eñ dat ſalige leuē goddienſtelick eñ volcomelick te bekennē van ween gy ingeleit ſolt werden in alre warheit eñ gy gebrukē ſolt. v̄mids welker gi gekaupt eñ togeuoget werdet dē hoechſtē guede. Hir was onſe goddienſtige mod' als verwackerende in vyer vrolicheit oer hertē wtſtortende dͭ vers. Ambroſij. Foue p̄cātes trinitas. O heilige drieuoldichͭ. weeſt gunſtich den genē die di biddende ſijn. Eñ ſe ſeide daer noch an. dit is ſonder twivel dat ſalige leuē. welt dat volcomē leuē is daer in ons toe haeſtende gebracht mogē werdē mit vaſter gelouen. mit dapperre hapē. en̄ mit bernē der mynen. En̄ ick ſeide voert. want ons die eyntlicke maet vermaent is. ſoe doe ic danckbaerlikē lof dē alrē hoechſten god. den heer vader. en̄ onſē vloeſer. den heer heligē geeſt. En̄ voert alle die geen die hier een hertelikē genoedet ſijnt. Gy hebt my oec verhoept mit uwē gauē. en̄ ſo voel hebt gij v gegeuē tot onſē ſermoen. Doe dat ics niet verſacken en mach ic en hym oec v̄ſaedet vander vuericheit der die ic hier genoedt hadde. Hier warē wy doe alle verblidende en̄ god gtwetelick lauende. Ende Trigentius ſeide mit vrolicheit. Jc wolde dat gy ons ~~a~~ alle dage wolt voedē mit duſdanē voetſel. Jc ſeide weder. Deſē maet is alre wegen te haldē alre wegen te mynen. Jſt ons ter hertē dat al onſe wederkier altijt tot god ſij. Doe dit geſeget was doe was geeyndet onſe diſputacie. en̄ wi ſtonden op en̄ yngē ~~dan~~ van dan.

Sanctus Augustijnꝰ maectē alſo voel merkelicker boeke doe he noch Cathecuminus was. Als hi disputierde he mit sinē discipulen en̄ huisgenoten. En̄ als hi sijn vriende lerende. die he al mit vieriger mynnē godes tot gode begerden te treckē. Suekende god en̄ godes gewyn in allē menschē. mer sunderlinge alre vlitelicxt en̄ meest in sinē huisgenoten en̄ vriendē daer he alle sijn vermoegē toe dede. Als mit sinē iungen gebede en̄ mit sinē redelikē onderwisen. In wijsen woerden en̄ mit sinē schriften. op dat se alle godes vriende mochtē werdē. En̄ die gude Monica sijn lieue goddienstige moder verwandeldē in oer druckelike gebede en̄ tranē in volhteliker blytschappe en̄ ynniger danckbaerheit tot gode. Want se oer lieuē soen Augustynꝰ alsoe ontsteken sach mittē vuer godes en̄ mit sijnre claerre vlā men begerende alle menschē tontfengen. Dat hi oer oec mit grooter vlitichheit en̄ eersaheit indē anderē buekē. De ordine terū. dat is vanď ordenancien der dingē seer suetelick vermaerdē in desē woerdē. aldus seggende tot oer. O mijn lieue moder gy hebt versmaect alle tytlicke begertē en̄ alle ydelhᵗ der werlt. en̄ hebt bekant die gotlicke ancht en̄ ewige waerhᵗ. Also dat gy vanden vroedē wysen menschē alsoe geacht eñ angesien want t. als een die syn lichaam gelatē heuet. eñ die siel gehalden heeft. Noch vermaen ic v alsoe voel als een soen synre moder schuldich is eñ alsoe voel als gy heue moder dat gehenget. Dat gy desen geloue den gy ontfangē hebt vtter gotliker verborgenheit. dat gi die vastelickē bewaert. Eñ indē guedē seden eñ in dinē gudē opsat stātastelick volherdet tottē eynde toe. Den genē die wael doen verhoert god lichtelick. Dair om laet ons wal doende biddē. Niet om tytlicke rycheit. of om eer deser werlt. of om dese vergenclicke dingē. of om dingē die voer by gaen. Mer om dingē die ons salich eñ guet mogē maken. Op dat dan van desē begertē in ons alre devotelicxt veruult mach werdē. so beuelen wy dat alre meest uwer eersamer vliticheit voert te doen. Want ic sonder twiuel geloue dat ic vermids uwen vlitigē gebede totter bekieringe byn gecomē. eñ myn hert eñ synne altemael god geuē wil. eñ dat ic geen dingen en sette voer dat ondervyndē der waerheit. Eñ dat ic anders niet en denck. noch anders niet en begere. noch en sucke noch en mynne. Noch ic en ophalde niet te geloeuē dat alsoe groet dat wy vermids uwē gebede vertegē hebbē. vmmids uwē verdienst eñ gebede behaldē moegē. Dese vmaeninge ontfienck die goddienstige gude moder als vuerige vlammē der mynnen godes. uitter borst eñ dē monde oers lieuen soens mit groter vrolicheit eñ ynniger dancbaerheit. Doe sprac Augustinus voert tot Alippio sinē geselle eñ lieuē vrient eñ seide. O Alippio waer to sal icty iu voert vermaenen en eñ toherdende noedē. want ic sie dattu alsolke dingē mynst. datty nūmermeer duncken en sal dattu se genoech mynst. Mer altoes sal dy dunckē dattet genoech is ofte voel. Eñ des en bistu Alippio niet te cleyne. Alippio antworde hē wed' mit eersamer dancsamheit eñ seide. waerlike du hebst ons nu alsoe volcomelick onderwesen. dat die dingē die ons om oerre grootheit ongeloeflickē dochtē wesen. Nu daer niets niet an en twiuelē. m' weert noet dar vorzweerē mochtē. ende du hebst ons oec nu cortelikē eñ apelikē beduyt die hoge verborgē dingē der ewig' waerheit. Eñ waer se sijn eñ woe dat se wesē sollen die se sollē suckē. Eñ al ist sacke dat wy vmoedē eñ geloeuē dattu noch al heymelikker verborgenre dīgen in di hebste. Nochtant en moegē wy soits schempte niet meer van dy eisschē. Daer toe antwordē Augustynus. O Alippio dese dingē ontfange ic gerne van di. mer dese dine woerde die niet waer en sijn en bewegē my niet also seer. Als my genueget ende verweet dyn warachtige gemoede dattu hebste midē woerdē godes. Die willē godes woerde midē gront des hertē Augustynus ontstekē. Eñ he was daer in ver blidende. in enen sterkē vastē kerstē geloue. Mer want hem die geloue noch niet seker en maectē van synē voerledenē sondē. die hē doe noch ĩmids den helgē doepsel niet vergeuē en warē. Eñ want he nu in alre volre sekerheit was ende ontstekē mittē vuer godes. Doe het hi achtē sijnē acker eñ erfnisse. eñ toech weder ouer die Zee toe meylaen mit sijnre goddienstigē mod' eñ Alippie. eñ se namē dat kint Adeodatus mit sich. op dat se nu weder harē mochtē werdē inder helger doepen. Eñ antreckē dat cleet der oetmodicheit xpi. dattē gotlikē sacrament betaemdē eñ bequeem weer. Eñ als se to meylanē comē werē so ginc Augustynus tottē heligen bisschop scē Ambrosius eñ bat hē oetmoedelickē dat hi hē ĩnyen wolde midē helgen doepel. Eñ he gaf sinē naeme Augustynus. Eñ die twe anderē gauē oec oer naemē. Alipius eñ Adeodatus. Want dat plach doe die gemoente te weſen die men doepen ſolde dat ſe oer naemen gauen. daer men ſe kerſtelickē mede ſolde noemē. Sanctus Ambroſius wolde dat alte gerne doen ēn ontfienck hē mit vaderliker mynnē. Ēn ſtē Auguſtynus plach hē altoes voert an in ſinē ſchriftē vader te noemē.

Wo dat Auguſtinus die helige doep ontfienc. xxxvi

De anquamē die feſtelike paeſchlike hoichtiden. doe was Auguſtynus daer. Ēn īdē paeſchelicken daegē doeptē Ambroſius Auguſtynus mit groter volhertelicker blytſchappē ēn ynnichᵗſtyus herten. doe he alt was omtrent dertich iaer ēn reynichde hē doe īdē helgen bloedē der helger doepen. Ēn he doepten oec mit hē Alippio ēn dē iongē Adeodatus omtrent viftien iaer alt. Doe dan Auguſtynus wederbaren was ēn gewaſſen ind' helger depē xpi. doe verblidē ſick des Ambroſius meer dan mē geloeuē of ſecgē mach. Ēn he laefde god mit volhertelicker blytſchappē ēn mit vrolicker ſtemmen. Ēn om ſtē Auguſtyn' bekieringe benedidē ēn laefden he die hoge onuerſcheidē helige drieuoldicheit Ēn noedende oec daer mede toe Auguſtynus ſynē geloue te apenbaren. īdē laue godē

Eñ aldus te ſaemē la
uende ſeide ſcē Ambro
ſius vut u ſte. Te deū
laudamus. te dnm̄ co
fitemͬ. Dy god lauen
wy di here beken wy.
Auguſtynus mede la
uende antworde. Te
eternū prem̄. Al ertryc
eert dy ewige vader.
Eñ aldus maecten ſe
onder hē beidē deſen
ymenū. al wt totten
eynde toe. Ambroſius
dat een vers eñ Auguſ
tynus dat ander vers.
Mer Auguſtynꝰ maec
ten dat leſte vers ſec
gende. In te dn̄e ſpeͬaui.
In di here heb ic geha
pet en laet my niet
ſchandelick confius
ſtaen in ewicheit. Nu
ſoe mocht die gude god
dienſtige moder Mo
nica wael ſeggē mit
Sara Abrahams wijf.

die here heeft my een la
chen gemaect. Eñ alle
die gēne die dit hoerē
ſollē mit my lachē. wāt
die helige biſſchop Am
broſius heuet mit oer
gelacht eñ ſeer v̄blyt.
Eñ namaels hebbē oec
alle die kinder der heli
ger kerkē die ſyn engel
ſche wanderinge ſagē
eñ ſyn helicheit beken
dē. eñ die hē wt ſynen
ſchriftē leren kennē die
hebbē al mit oer ghe
lacht. dats hoechlicken
indē heer v̄blyt. Nu
was oec die gude modͬ
Monica. als dat wijf dā
onſe here af ſpriet inder
ewangelie. Die vrouwe
heeft wan ſe baert. mer
als dat kint gebarē is
ſoe vergyt ſe dan oers
vrouwē om der blyſcap
wil. want daer een me

ſche dan is gebarē in die werlt. Jae waerhoken ſe hadde lange tyt druck en̄ perſſ̄ geledē. inder wederbaeringe alſulcs ſoens. Mer nv dat kint gebarē is indē waeter der heliger doepen. en̄ indē vuer des heligē geeſtes. ſo v'gat ſe nv van groter blytſchappē al dē voerledenē druck. En̄ nv ſo vloetē mael van Auguſtyn⁹ alle ſorchuoldicheit ſyns voerledenē leuens. En̄ hi en mocht inden daegē van groter vueriger begertē niet verſaedet werdē. ind' wonderliker ſueticheit godes. Aenmerkende die hoichtidē des gotliken raets op die ſalicheit des menſchelikē geſlechtes. En̄ he ſchreidē auulsedelikē ſeer inden ſuetē lauesange en̄ in ymnē die ſuetelic ludē inder ſtemē der kerkē. En̄ hi waert daer ſterckelic in ontſtekē en̄ bewegē. en̄ die ſtemen in vloidē in ſinē orē. ende die waerheit ſmelten in ſinē herten. Doe branden ſyn begerten der goddienſticheit ende ſyn trane vloetē wt ſynē ogen en̄ hē was wael dair mede. Nv waſt alle verwandelt en̄ v'claert in hē dat he indē begynne ſynre bekieringe ſeide. ſoe he beket indē negendē boeke ſynre biechtē. dair he ſpraeck. Wat ſolde ic hebben vandē verborgenē ſacramentē want ic en mochtes niet v'ſynnē. dattet woert vleiſch gewordē is. ſo als hē dat onmoegeliken docht witter onbegripeliker hoger gotheit. Alſoe voel te genuechliker waſt hē in ind' gelouē. en̄ et vloiden indē afgront ſijns herte als hemels vuer.

Van ſinre groter ynnicheit die he had tot tē heligē ſacmēt. xxxvij

Totten heligen ſacrament had hi alſoe grote begerte en̄ hi dede ſijn orē op. Mer inmers bet dede ſe hē die here op en̄ hi en dede noch en ſpruec daer met wederſ. doe die geeſtelike ſtemme als van bauē ludende was. Jc bijn een ſpiſe der groter lude. waſſet en̄ du ſalt mij etē. en̄ du en ſalſt mij niet wandelē in di. als die ſpiſe uwes lichams. mer du ſalſt werden gewandelt in mij. Darom ſecht he op een and' ſtede ſo wie geeſtelikē groet ſijn en̄ ſecht. dat ſijn die oetmoedigen. en̄ die inder mynē godes waſſē. Tot deſen brode dat hemels is en̄ vandē hemel neder comen is en̄ hē wart gebadē toe etē ſpriet hij aldus. in ſijnen hantboeck. O ſuete xp̄i. guede Ihū ewige licht broet des leuens dat ons altoS vermaeket. en̄ in di in̄mermeer en ontbrekes. Du werdeſt dagelix gegetē en̄ blijueſt nochtā geheel. Ontſteect mijn hert en̄ verluchtet en̄ heilicht dijn vat en̄ verydelt dat van alre quantheit. en̄ veruult dat mitty ſelf en̄ haldet al toes vol. Op dat ic dy altoes tot ſalicheit mynre ſielen die begeerlicke ſpiſe dyn helige vleiſch en̄ duerbaer bloet weerdelickē ontfangē mach. En̄ dat ic di alſo mach eten dat ic van di mach leuē. en̄ vmmids di mach voertyaen en̄ totti mach comē en̄ by dy mach ruſtē. Du biſt een ſpiſe der groter lude. doe my waſſen in di. Op dattu mit enē geſondē monde van my moegeſt gegetē werdē. Dewyle dat Auguſtynus noch was te meylaen ſoe veruolgdē die quade ketſerynnē. Juſtina den heligē biſſchop ſcē Ambroſius om der heereſien wille daer ſe in verleit was vanden hereticien. En̄ die kerke wart ombevynget mit gewapendē ridders. Mer dat guedertierē geloeuige volck was alle bereit te ſaemē mit oeren lieuē vader en̄ goddienſtigen biſſchop Ambroſij. En̄ ſe bleuē al inder kerken in vaſtē. in gebede. en̄ in ſchreien. Ende daer was oec doe mede die goddienſtige moeder Monica. die alre kerſtelicſte vrouwe. die die ynnichſte was en̄ die alre vlitichſte indē gebede. en̄ die alre wackerſte indē wackē mit alre groter hefdē en̄ mededoegē op hē. Wat ſe myndē den heligē Ambroſius als enē engel godes. wo dat ſcē Auguſtinus die martelaers vant. xxxviij

In den tydē so v̊toenden sich ons lieue here god den heligē bisscop Ambrosius. die helige lichamē der heliger martelaerē Geruasy en̄ ꝓthasy. daer oec alte grote vrolicht en̄ fest mede was..

Het gevel oec te myle dat Augustynus te meylaen bleef nadeen dat hi gedoept was. datter een man was die enē sack mit gelde v̊loer. en̄ den vant een alte armen clerck. En̄ die arme clerck maectē een pnttatuum. dats een manier vandē sack ende gelde. op datter een ygelick sien en̄ wetē mocht. En̄ die man vandē gelde des et syn was en̄ diet verlarē hadde. quaem tottē clerck om syn gelt. en̄ die clerck ondervant dattet die rechte man was deent gelt syn was. en̄ hy gaft hē gern en̄ guetlickē weder. En̄ die guede man naem xx pēninge witten sack en̄ gaf se den clerck. Mer die clerck en wolde des gelts niet nemē geens syns. En̄ die guede man bat hē dat he doch thien pēninge neme. en̄ die clerck weigerdens hē alte mael. En̄ die guede man bat hē seer ernstelick en̄ heddet gerne gehat. dat he wat vor syn beruicheit doch Iyets genamen hed. en̄ bat hē dat hi doch vi of vij pēninge nemē wolde. en̄ des en wolde he oec niet doē.

Doe seide die man de die sack mittē gelde toehoerde. en wildy dan niet hebbē soe en heb ic niet verlarē en̄ werp dē sack mittē gelde en wech. En̄ alsoe wart die clerck gedwongen dat he v. off vj. penninge nemē moest. op dat die man syn gelt weder neme. Mer die clerck en behielt des niet lange. mer hi ginck ter stont en̄ deildent voert den armē om die mynne godes. En̄ als Augustyn⁹ dit v̄naem. soe behaechdē hē die grote beruchᵗ en̄ die guetwillige armoede also rechte wael vandē clerck. soe dat hi hē te mael an hē toech. Want hē dochte dat he sinē opsaet wael bequeme solde wesē. en̄ he naem hē mede in syn lant. En̄ maecten hē mōnick in een synre cloesterē die he danna tymerdē. Hir na soe bat hē syn moder dat hi weder te lande treckē wolde. dat hy gern dede want sys begerdē. Mer hi ginc erst totte heligen simpliciaen en̄ bat hē mit tranē. dat hi hē wat getrouwer knechten godes mede wolde geuē. dat simpliciaen gern dede. En̄ hi naē wael twelf der knechtē godes mit hē. Oec so was hē simpliciaen daer gunstich in want he wael gehoert hadde dat he in Affrica een cloester wolde tymerē. En̄ den voirsechdē clerck die vitalus hiet den naem hi oec mede. en̄ van genuechtē hietē hi hē dē armē vitalus. Dese helige man ſymplicianē had grote myne tot Auguſtynus alle ſyn leefdage. ¶ Aldus ſoe naem doe Auguſtynus orlof van ſinē lieuē geeſteliken vader Ambroſius den he oec alte ſeer myndē. eñ toech mit ſynre goddienſtigˀ moder. mit Alippio ende Adeodatus. eñ voert mittē anderē voerß geſelſchap weder om tot ſynen lande wert. in affrica. Die helige biſſchop Ambroſius had alte grote vroude eñ genuecht ſyns herten indē gotlicken vuer dat he in Auguſtynus merctē. Alſo dat hi mit volhertelicker blytſcappē tot onſē lieuē herē ſpraec. O lieue heer dinē knecht Auguſtynū die mit dinē vuer is verwarmt. dē hebſtu alſo heettelic ontſtekē eñ hebſt hē gemaect een tempel. een prieſt. een altaer. een ſacrafitie. Doe Auguſtynus doe mit ſinē geſelſcap wedˀ om comē was tot hoſtiē daer ruſtē ſy hē doe een wyle eñ gingē uitten ſcheppe. want ſe lange opte waeter geuaeren haddē. Mer he moeſt al daer ſyn goddienſtige moder latē want ſe wart daer ſieck eñ ſtarf al daer.

Wo dat ſtē Auguſtinus ſyn moeder prees. xxxix.

Hi en wolde oec ſynre goddienſtiger moder doechdē mit genē ſwigē voer by gaen. Alſoe als he indē negendē boeke ſynre biechtē beſchryft eñ aldus ſeget. O lieue here ontfangt myn belyinge eñ die werkē my te danckbaerheit. O myn here god vandē ontellikē waeldadē. oeck in een ſingē. Mer wy en willen in genē ſingen voer by gaen van uwen heligē dienſtwyue te v̾tellen mit wat ſielē dat ſe my gewonnen heeft. Als irſt in deſē tytlikē licht. eñ oec mitter hertē op dat ſe my weder baerē mocht indē ewigen licht. O lieue here niet en ſegge ict oer gauen. mer die dyne. want ſe en had oer ſelf niet gemaect noch opgeuoedet. Mer du lieue here haddeſ ſe gemaect. noch vader noch moder en woſten niet wat dat van oer werdē ſolde. Mer die twede dyns xpi heuet ſe ~~gemaect~~ geleert eñ geregiert in dinē heligē anxt v̾mids dē regierre dyns ewigē ſoens. Eñ ſe wart kuiſſchelic eñ ſoberlikē eñ betamelikē opgeuoedet. Eñ ſe was meer van dynre genadē onderdaen dy eñ oerē alders. dan ſe van oerē alders daer to gehaldē was. dy onderdaen te weſē. Doe ſe ſoe voel iarē hadde datmen ſe totter echtſchap geuē mocht. ſo wart ſe gegeuē eñ ondertruwet enē edelē ſtrengē mā dair ſe to gedwongen wart van oerē olderē. Mer ſe diendē patricii oerē man als oeren heer. mer hi en was niet gelouich in xpō. Mer daer om was ſy altoes vlitich dat ſy hē dy mocht wynē. Ende du o ſuete here v̾cierdē ſe in ſchoenheit guder ſedē daer du oer mede toe ſpraecſte. eñ daer mede maecten gy ſe eer werdelick eñ wynlick oerē man. Eñ ſy verwachtē dynre ontfermherticheit. op dat hi o heer in dy ge leuich mocht werden. en dyt gerey nicht inder deepē. En alſo als hy ſunderlinge voldadich was. ſoe was he oec heet in torne. Mer ſe woſt wael dat me den tornigē man niet wederſtaē en ſolde in toern. Niet alleen mit werkē mer oec niet mit woerden. Mer als ſe om dan geſatich vant ſo onderwees ſy he mit guedertierenheit. of hi hē yet licht ſonder redelike ſakē getoernt mocht hebbē. En o du here myn god du hadſt oer oec alſoe grote gaue gegeuē deſer dyure getrouwer dienreſche. In wes bynnenſtē dattu my geſcuepē hebſt. Alſo dat ſy allen twidrachtige ſielē of twiſtige nagebuerē oec alſo vreedſamlick beweeg ſoe dat ſe ſe altyt v̊ſoendē. war ſe mocht. En al ſeiden ſe oec dan die een vandē anderē quade bitter dyngen recht als die onuerduwende twidracht plech op te werpē. Nochtant en ſeide ſe des niet voert tegens oerre enich. dan alleen dat beſt dat ſy ſe in v̊ſoenen mocht. En dat ſolde my oec een cleyn gaue dunkē weſē. en hedde ics niet duck droeflick onderuonden. ontellickē voel menſchē die mitter veruerlicker peſtelencie deſer ſmittelicker ſuycte beſmittet ſy. Die oec niet alleen den tornigē wederſacken niet alleen al die woerde der geenre daer ſy tornich op ſyn en ſeggē. Mer oec dan voel meer toe doende dant waerheit is. Dair en tegen ſalt oec de menſchelike gemoede cleyn dunkē die mantſchap met te v̄mynnē of te vermetē. ten. Het ſy datmē oer die manſchap mit gudē woerdē ned'legge eñ wtdelige ſde als my gude moder dede. alſo alſtu hef heer oer ingaueſte eñ leerdē. O alre gudertierenſte inwendichſte meiſter in der ſchoelē oerre borſt Eñ ſe mit oerē ſtedigē tranē eñ vurigē gebede eñ doechdelikē leuen. wan ſe dy o heer oeren man twe iaer voer ſyn te doet. Eñ ſy en beſtreidē oer nu in hē niet doe he geloeuich was dat ſe in hē v̄droech do he noch ongeloeuich was.

De was een dienſtmaget alle der dienre godes. eñ ſo wie dat ſe bekande die laefden eñ myndē dy o heē in oer. Want ſe geuoeldē dyn tegenwordicheit in oere hertē v̄mids de getuuch oerre helighe wanderinge eñ v̄mits tyetuuch eñ vruchten oerre guder werken.

De was eens mans wyf voer inen eñ na inen ſe gene anderē man en bekende. De gaf oerē alderen alſo als ſe ſchuldich was te doen. ſe tractierdē eñ regierdē oer huus eñ huuſgenotē goddieltelickē. De hadde een guet getuuch heliger werkē. ſe voedē oer kinder wyſſelick eñ eerſamlick op. eñ alſo duck als ſe die ſach O heer dwalē van di ſoe bedroefdē ſe oer alte ſeer eñ ſe baerdē ſe in oerre hertē. Ten leſtē had ſe oer alſo groete moderlike ſorge voer ons allē te ſaemē die mit oer warē wonende na der ontfangenre gracie des heligen doepsels voer oerre slapinge dat se dit leuē het. Als of se ons allē tsaemē gewonnē hedde. eñ also oetmodelikē diendē se ons allē als of se van ons allē daer to gehuert of gewonnē hedde geweest.

Wo dat syn lief goddienstige moder starf. xl cā

Doe dan was aenstaende dē dach dat se van desē leuē solde scheidē. welkē dach du heer alleen bekenden mer ic en wostes niet. O suete heer so als ic geloeue so beschictstu dat alsoe in v̈borgenre manierē. so dat sy eñ ic alleen stondē te gader leuende op een vester daer me doer inwert sach in enē hof byden huse by hostia tiberina. daer wi wat veer vandē luden gescheidē warē. Eñ wy rustē ons na dē arbeit der langer schepuaringe. Eñ daer sprakē wi doe te saemē seer suetelick eñ v̈gatē alre vorledenre dingē. eñ warē wtgestrect totte ewigē tocomende dingē. Eñ v̈sochtē eñ ondersochten onder ons by der tegēwordiger waerheit die du self bist o suete heer woe dattet tocomēde leuē weer datter ewich is. Des geen oge gesien en heft. noch ore gehoert. noch in geens menschē herte opgeclomē en is. Eñ seer begerlick gaeptē wi mitten monde ons herten na dē ewigen vloedē der leuender fonteinē die by di is indē hemel. soe dat wÿ na onsē begertē daer mede besprēget in eniger manierē also grote dingen mochtē denckē. En doe ouſē rede daer to quam dat alle manierē ofte ghenuechtē der menſcheliker ſynnē woe groet ſe oec warē die men in deſē lichamlikē licht beſynnen of begripen mocht tegens die vroude des tocomendē leuēs

Mer oec te mael niet werdich en weer ewichſyns daer by te gelikē.

En ons docht dat alle deſe nederſte dingen niet werdich en weren enige gedenckeniſſe dā by te hebbē. En wy opboerdē ons hertē ogen mit vieriger begertē in dat ſelf. en ouerwādeerdē allentelkē alle lichamlike dingē en oec dē hemel. daer die ſonne en mane en alle ſternē af lichtende ſyn inder erdē. En noch clomē wy opwert tſamē ſprekende. en inwendelick denkende. en ons verwonderdē o heer dynre wonderliker werkē. En wy quamē oec in onſen eigenē ſielē en noch ouerclomē wy ſe doe oec. En op dat in merkē mochtē die groete vruchtbarheit des onontbreeckliken coninc ryckes daer du Iherlm voedeſt mit der ewicheit mittē voetſel der waerheit. en daer is dat waer leuē der wyſheit ouermids weē al dingē bekent werdē die geweeſt ſyn en die noch tocomende ſyn.

Mer ſy en wort niet meerre. ſe is als ſe geweeſt heuet. ſe ſal altoes alſoe weſē ſo ſe is. tocomende weſē en geweeſt hebbē en is in oer niet. Mer alleen dat weſē want eert ewich is. En doe wy

aldus innilic tsaemē
sprakē en̄ seer beger
lick gaeptē mittē mō
de ons hertē totte to
comendē ewigē gue
de. Doe raecten wij
daer en wenich mittē
tokier ons hertē. En̄
wi v̉suchtē derwerts
en̄ lietē al daer die
vorstelicheidē ons gees
tes gebondē bliuē. en̄
kierdē doe weder tot
ten geruchte ons mon
des daer dat woert
begint en̄ eyndet. En̄
O god wat is gelijc dy
nē woerde. onsē heer
onsē vloeser die in hē
seluē is bliuende sond̉
aldheit en̄ alle dingen
v̉niet. Daer om seidē
wij oer onderlinge. dē
geruyssche des vleisches
moet singē. die fanta
sien der erdē en̄ der
waeterē en̄ al d̉ lucht
moetē singē. en̄ oeck
moet die hemel singē
die siel moet oer siself
singē. en̄ op oer self
niet denckē. Oec so mo
tē singē alle beldinge
teikene apenbaringen
en̄ alle tongē en̄ so wat
dat voer bi gaen mach.
En̄ weer yemant diet
hoerdē so seggē al dese
dingē. wij en hebbē ons
seluē niet gemaect. mer
die inder ewicheit blijft
die heft ons gemaect.
Als dese dingē gesecht
sijn. ist dat se thants
swigē. want se dat oer
opgericht hebbē inden
genē die alle dese dingē
gemaect heuet. en̄ he
spriet alleen en̄ niet doē
dese dingē. mer doer
hē self op dat wij sijn
woert mogen hoeren.
Mer niet v̉mids die
tonge des vleis. noch
v̉mids die stēme des
engels. noch vermids
dat geluyt eniger ba
Zunē. of v̉mits eniger

v̉borgenre gelikeniſſē. Mer, den genen den wy in al deſē dingē minnen. den mogē wi butē al deſē dingē ſelf hoetē. Eñ alſo als wi ons wtſtrectē mit grypē den gedachtē. ſo merctē wy in die ewige wyſheit die bouē alle dingē is ewelick bliuende. Och of dat geſtedicht mocht werdē. eñ alle and' viſioniē die vere van anderē manierē ontfagē mochtē werdē. Eñ deſe alleen oeren ſchouwer grepe eñ verſlonde eñ v̉berch hem in die inwendige blytſcap ſo als die corte ſtonde onſer v̉ſtenteniſſe is. daer wi begerlic na v̉ſuchtende ſyn. En is dat oec niet. Danck in die blytſchap dyns herē. Eñ wanneer ſal dat geſchien. ſalt dan geſchien als wi al ſollē v̉riſen eñ niet meer verwandelt en ſollen werdē. Aldus daen tedē haddē wi tſaemē onder linge ſe eñ ick. Och here god gy bekēt alleen dat wy doe tertyt als wy aldus daen dingē te ſaemē v̉ſpraken. dat ons al die dingen v̉bitterdē die in der werlt genuechlic ſchenē. dat ons die ſeer onweert eñ ſnoede voer ſtondē. Doe ſprac ſe tot my. O myn lieue ſoen. Alſoe voel alſt my thants angeet ſo en heb ic in geen genuechte in deſer werlt langer te bliuē. eñ ic en weet niet wat ick hier langer doen ſal. want die haep d' werlt is in my te mael v̉tert eñ wtgedaē. Een dinc waſt daer ic om beg'dē te leuē ind' tyt. eñ dat was dat ic di ene gelouīgē kerſtenen man ſien mocht eer ic ſtorue. En̄ dat heuet my die here nu ouervlodelick gegeuē en̄ opgehoept. Als dat ic v oec niet alleen en ſie enē kerſtenē gelouīgē mā. Mer oec dat ic v ſie als godes eigē knecht. wat gy om ſijnre mynne v̄ſmaet alle ertſche ſalicheit. wat doe ic dan langer hier. Mer wat dat ic oer doe dan op antwordē des en̄ denct my nu niet wael. En̄ hier na bynnē vif of ſes daegē wart ſe ſieck andē zaeghe. en̄ eens dages te wile dat ſe ſieck was quam ſe vā oer ſelf en̄ wart getagē vandē tegenwordigen dingē en̄ wy quamē al haeſtelikē to loepen. mer ſe quam te hants weder tot oer ſelf. En̄ ſe ſach my en̄ mynē brueder by oer ſtaende. en̄ ſe ſpraeck tot ons beidē waer wad ic. Dan na ſach ſe ons ſeer ernſtelick an en̄ ſach dat wy verueert warē in grotē druck en̄ rouwe. en̄ ſeide tot ons. Hu ſuldi v mod̄ laten dat is in deſē vreemdē lande begrauē. Ick ſweech en̄ bedwanc my ſelf van tranē. mer myn broeder ſpraec na een luttel tyts en̄ ſeide dat he meer begerdē dat ſe ſalichlick in oerē lande begrauē werde dan butē lants in pelgrimaedſen. En̄ doe he dat geſecht hadde ſo beweeg ſe en̄ wederſloech oer ogē wat druckelick op hē om dat he noch alſo menſchelick ſmaecte. En̄ ſach my an en̄ ſeide. hoert wat hi ſeget. en̄ vluchtes mede ſeide ſe tot ons beidē. Legt dit lichaam al hier inder erdē daer gy geen sorge voer hebben en dorft. Mer des bid ic u alleen dat gy mijnre sielē gedenct tottē altaer des heren soe waer dat gy sijt. eñ als se dit gesecht hadde als se best v̄mocht soe sweech se al stil eñ wart geoeffent in oerre siecheide die seer v̄swaerdē. Mer o du ontsiende god ick gedacht uwer gauē die gy instortē der hertē uwer goddienstiger diernē dan oec wonderlike vruchtē af comē. Ic verblidens my eñ gaf dy dancbaerlick lof. want ic auerdacht dat ic oec lange gewetē hadde mit wo grotē sorgē eñ vliticheit dat se oer hadde voersien om een eerlick graf dat se oer oec beneuē oers mans graf had doen bereidē. want se seer eendrachtelick geleeft haddē mit tyē, dat was na dē meschelike gemoede. dat se dan oec by malcandē rustē soldē inde graue. Mer heuē hē dat was na dē menschelikē voelē dat noch menschelike dingē smaect, en myn begripelic is der gotliker dingen. Mer wanneer dattet hen oer v̄storuen was des en wost ic niet, mer het verwonderde my dat se my des niet gesacht en hadde. Noch tant scheent wael in des woerden die wy tsaeme by den venster haddē do se my seide. wat sal ic nu langer hir inder erdē doen. dat se in oerē lande niet en begerdē te steruē. Eñ oec soe hoerde ick na

seggen dat doe wij tot
hostiē warē mit sōmich
vandē onsē in moder
liker mynen spraeck.
Als vander v'smade
nisse dys tegenwordi
gē leuens en̄ vandē to
comendē guede daer
men mitter doet toe
genaect. mer ic en was
daer doe niet bij. En̄
doe die gene daer se
mede sprac verwon
derdē vand' doechdē
des heligē wijfs die
du lieue here in oer
gestort haddest. En̄
die gene die mit oer
sprakē vragedē oer.
of sijt niet en ontsege
also vere van oerē lan
de in vremdē lande
begrauenē te werden.
Doe antwordē se god
dienstelick. Godden
en is geen dinc vere.
noch daer en is geen
anxt voer te hebben
hi en sal wael weten
waer dat he mij ten
ionxstē dage sal verwec
ken. En̄ optē negendē
dach oerre siectē in oe
rē sesenvichtichstē iaer
en̄ in mynē dien der
tichstē iaer so wart die
eersam goddienstige
siel ontbondē vanden
lichaem. des vi'dē dages
vander meynaent. en̄
ic loeck hoer oer ogen.
en̄ een alte dwengen
druckelicheidē vloidē
tsaemē in mynē voer
hertelicheidē en̄ ouer
vloidē mit tranē. Mer
myn ogē onthielden
oer tranē en̄ stopten
en̄ v'slondē die mittē
sterkē gebade myns
gemoets. al totter droe
cheit. en̄ mij was seer
quelic te moede in
alsulkē iamer. En̄
als se dē lestē Adem
tuch wtgaf en̄ oeren
goddienstigē geest
opgaf so wtriep dat
kint Adeodatus mit
enē ontfermelicken

ſchreie̅. en̄ he wart va̅ ons alle̅ bedwonge̅ d̄t he moeſt ſinge̅. Mer die ſteme ſyns herte̅ ontginck he̅ noch niet mit Iongeliker ſteme̅ en̄ noch wart he van ons gedwonge̅ te ſinge̅. Want wi en vermoede̅ oec niet dat deſe lichamlike doet eniger ſuchtinge of clagenge of ſchreyenge noet was. Want mit duſdanige̅ karminge plech men te beſchreien die onſalicheit der ſteruender recht of ſe te mael v̄gaen ware̅. Mer ſe en ſtarf niet onſalichlic. ſe en ſterf oec niet te male. want dat halde̅ wi mit ſekere̅ rede̅ om oerre guder wanderinge wille en̄ ongeueinſd' gelouen. Van ſijnre moder doet en̄ ſinen groten rouwe. xlj cap̄

Ende leue he̅ wat waſſet d̄t my inwendelic alſo ſwaerlic bedructen. oer affſcheiden dan om dat ſe alſo ſuet en̄ mynlick was en̄ nv van my genam̄e was. En̄ ic alſo ſuetelick mit oer te leuen plach. Daer ic nv ald9 haeſtelic af geſtoert en̄ beroeſt was. en̄ die wonde noch aldus verſch in my was. Ic v̄blide my nochtā in oere̅ getuich dat ſe van my gaf in oerre leſter ſiecheit ond' den dienſtaftichede die ic oer doe dede. en̄ bewees. Want ſe my ſuetelic toſpraec en̄ noemde my gudertiere̅ kint. en̄ ſeide oec mit gantſer moderliker begerte̅ dat ſe utter myne̅ monde nye en gehoerde enige rede̅ der bitterh'.